

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

SINIKA JOKELA

Arvonlisäverokannan valinta laskutustoimeksiannossa

Case laskutuspalveluyritys X

LIIKETALouden TUTKINTO-OHJELMA
2022

Tekijä(t) Jokela, Sinikka	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Toukokuu 2022
	Sivumäärä 69	Julkaisun kieli Suomi
<p>Julkaisun nimi Arvonlisäverokannan valinta laskutustoimeksiannossa – Case laskutuspalveluyritys X</p>		
<p>Tutkinto-ohjelma Liiketalouden tutkinto-ohjelma</p>		
<p>Laskutuspalveluiden tarjoaja on yritys, joka mahdollistaa yrittäjämutoisen toiminnan ilman y-tunnusta, niin kutsuttuna kevytyrittäjänä. Tässä opinnäytetyössä perehdyttiin kevytyrittäjien laskutuspalveluyritykselle tekemiin laskutustoimeksiantoihin ja niiden arvonlisäverokannan valintaan. Aihetta käsiteltiin työn anonyymina pysyttelevän toimeksiantajan ja arvonlisäverotuksen erityiskysymysten näkökulmasta. Työn tavoite oli ratkaista, kuinka laskutustoimeksiantojen arvonlisäverotuksellisia erityiskysymyksiä tulisi toimeksiantajayrityksessä käsitellä. Tavoitteena oli myös toteuttaa työ siten, että se soveltuu toimeksiantajan käyttöön aihetta koskevana selkeänä ohjeistuksena.</p> <p>Työssä sovellettiin tutkimusmenetelmänä laadullista menetelmää. Työn teoria-aineistona käytettiin laajasti arvonlisäverotusta koskevia lakeja, Verohallinnon ohjeita, kirjallisuutta sekä soveltuvia Internet-lähteitä. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysimenetelmällä, jolla luotiin laajasta teoriapohjasta käsiteltävää opinnäytetyöongelmaa koskeva rajattu kokonaisuus. Työn empiriaosiossa aineistona toimivat toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiantoihin ja laskunkäsittelykäytäntöihin liittyvät dokumentit. Laskutusaineistosta koottiin toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiantoja koskevaa tilastollista tietoa, jolla saatiin muodostettua yleiskuvaa toimeksiantajan laskutustoimeksiantojen luonteesta. Lisäksi laskutusaineiston yksittäisiä tapauksia käsiteltiin esimerkkeinä arvonlisäverotuksen erityiskysymyksistä.</p> <p>Työn ohjelmaisen luonteen vuoksi teoriaa ja käytäntöä ei täysin erotettu toisistaan, vaan nämä kulkevat työssä osin rinnakkain. Työn alkuosassa perehdyttiin aihepiiriä käsittelevään teoriaan, mutta arvonlisäverotuksellisia erityiskysymyksiä käsiteltiin siten, että teoria ja käytäntö tukivat toisiaan. Tällä tavalla työlle saatiin rakennettua käytännöllinen opasmainen rakenne. Valmis opas toimii tukena toimeksiantajayrityksen laskunkäsittelytyössä.</p>		
<p>Avainsanat alv, arvonlisävero, arvonlisäverotus, kevytyrittäjäyys, lasku, laskutus, laskutuspalvelut, taloushallinto</p>		

Author(s) Jokela, Sinikka	Type of Publication Bachelor's thesis	Date May 2022
	Number of pages 69	Language of publication: Finnish
Title of publication Selecting the VAT rate for an invoice assignment – Case invoicing service X		
Degree programme Business Administration		
<p>The invoicing service is a company that enables self-employment without a business ID, as a so-called light entrepreneur. This thesis studied the invoicing assignments that were made by light entrepreneurs to an invoicing service company and the VAT rates concerning the invoicing. The topic was examined from the perspective of an anonymous customer company and the specific issues of VAT. The aim of the work was to determine how the customer company should deal with the specific VAT issues of invoicing assignments and to compile clear guidelines on the subject for the customer's use.</p> <p>The research method used was qualitative. The theoretical material used in the thesis included VAT legislation, guidance from the Tax Administration, literature, and relevant Internet sources. The data was analyzed using the content analysis method. This provided a comprehensive theoretical basis for solving the problem of the thesis. The used data also included documents related to the invoicing assignments and invoice processing in the customer company. Statistical data on the invoicing assignments of the customer company were collected from the invoicing data to provide an overview of the nature of the customer's invoicing assignments. In addition, individual cases in the invoicing database were used as examples of specific VAT issues.</p> <p>Due to the guiding nature of the work, theory and practice were not completely separated. The initial part of the work was based on the theory of the subject, but the specific VAT issues were dealt with in such a way that theory and practice supported each other. In this way, a practical, guideline-like structure was built up. The finished guide serves as a support for the invoice processing work of the customer company.</p>		
Keywords financial administration, invoice, invoicing, invoicing service, light entrepreneurship, value added tax, VAT		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET	7
2.1 Työn tausta, tavoite ja opinnäytetyöongelma.....	7
2.2 Teoreettinen viitekehys	8
2.3 Käytetyt menetelmät	9
2.4 Käytetty aineisto.....	12
2.5 Toimeksiantajayritys	13
3 KEVYTYRITTÄJYYS JA LASKUTUSPALVELU	14
3.1 Kevytyrittäjyys.....	15
3.2 Laskutuspalveluyritykset.....	16
3.3 Laskutustoimeksiannot.....	17
3.4 Toimeksiantajayrityksen laskutustilastot	18
4 ARVONLISÄVERO.....	24
4.1 Arvonlisäverovelvollisuus ja vähennysoikeus	25
4.2 Arvonlisäveron soveltamisala ja arvonlisäveroton toiminta	27
4.3 Alv-kannat Suomessa.....	27
4.4 Liittymis- ja jakamisperiaatteet.....	29
5 ARVONLISÄVEROTUKSEN ERITYISTAPAUKSIA	31
5.1 Palveluita koskevat alennetut verokannat	31
5.1.1 Liikuntapalvelut.....	32
5.1.2 Esiintyjät	35
5.2 Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus.....	36
5.3 Kansainvälisen kaupan arvonlisäverotus	42
5.3.1 Yhteisömyynnin käännetty arvonlisäverovelvollisuus.....	44
5.3.2 Palvelumyynti EU-maiden ulkopuolelle.....	46
5.3.3 Immateriaalipalvelut	48
5.3.4 Sähköiset palvelut	51
5.4 Arvonlisäveroton palvelumyynti.....	54
5.4.1 Tekijänoikeuskorvaukset	54
5.4.2 Esiintymispalkkiot	56
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	60
7 POHDINTA	62
LÄHTEET	

1 JOHDANTO

Työelämä on jatkuvassa muutoksessa. Tämä näkyy esimerkiksi työllistymistapojen kehityksessä ja uusien palveluiden markkinoille tulossa. Yksi tuoreimmista työllistymismuodoista on kevytyrittäjäisyys, jossa on piirteitä niin yrittäjämäisestä toiminnasta kuin palkansaajan asemastakin. Kevytyrittäjä toimii ilman y-tunnusta, mutta solmii itse toimeksiantosopimuksia asiakkaidensa kanssa ja laskuttaa sitten sovitun mukaisesti asiakasta tehdystä työstä. Laskuttamiseen kevytyrittäjä tarvitsee kuitenkin avukseen laskutuspalvelua, sillä ilman y-tunnusta kevytyrittäjä ei voi itse luoda asiakkailleen virallisia laskuja. Kevytyrittäjän luoma lasku toimitetaan asiakkaalle laskutuspalvelua tarjoavan yrityksen nimissä ja y-tunnuksella. Laskutuspalvelu hoitaa myös asiakkaan maksusuorituksen käsittelyn ja tilityksen kevytyrittäjälle.

Laskutuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tiettyihin seikkoihin, joista arvonlisävero on yksi merkittävimmistä. Koska laskuttava taho on virallisesti laskutuspalveluyritys, on kyseinen yritys myös verovelvollinen laskutettavien myyntien arvonlisäveron suhteen. Suomessa myynneissä sovelletaan kuitenkin yleisen 24 %:n arvonlisäverokannan lisäksi muitakin alv-kantoja. Käytettävään arvonlisäverokantaan vaikuttavat tekijät saattavat olla hyvinkin tapauskohtaisia ja riippuvat muun muassa laskutettavasta tahosta sekä suoritettun työn luonteesta. Käytettävä arvonlisäverokanta vaihtelee myös toimialojen sisällä, joten suoritettu työ ei yksin ratkaise, mitä alv-kantaa laskutuksessa tulee noudattaa. Tällöin laskutuspalvelun laskunkäsittelijän saattaa olla laskutuksia tarkastaessaan hankalaa tietää, mikä alv-kanta kulloinkin tulee laskutuksessa sovellettavaksi.

Koska kevytyrittäjäisyys ja laskutuspalvelut ovat kohtalaisen uusia tulokkaita työelämässä, tapauksessa sovellettavaa ohjeistuksena käytettävää kirjallisuutta ei juuri ole. Arvonlisäverotuksen aihealueeseen liittyvä teoretinen tieto on lisäksi hyvin laajaa ja hajanaista, joten relevantin tiedon löytäminen voi osoittautua hyvin haasteelliseksi. Tässä opinnäytetyössä perehdytään laskutustoimeksiantojen arvonlisäverotukseen

toimeksiantajan laskutuspalveluyrityksessä. Työssä on tarkoitus löytää analysoidun teoria-aineiston avulla vastaus siihen, kuinka laskutuksessa tulisi käsitellä arvonlisäveron erityiskysymyksiä. Teorian ja toimeksiantajan laskutusaineistosta löytyvien esimerkkien avulla työstä rakentuu työn toimeksiantajan käyttöön ohjeistuksena toimiva kokonaisuus, jonka avulla laskunkäsittelijät voivat ratkaista laskujen arvonlisäverokantaan liittyviä ongelmatapauksia ja tarvittaessa opastaa kevytyrittäjiä oikean alv-kannan valinnassa. Tällä tavalla laskunkäsittely- ja asiakaspalvelutyö nopeutuu, selkiytyy ja yhtenäistyy.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

2.1 Työn tausta, tavoite ja opinnäytetyöongelma

Arvonlisäverotus on yritystoiminnassa merkittävä verotusmuoto. Laskutuspalveluyritys, kuten muutkin yritykset, ovat arvonlisäverovelvollisia laskutettavan työn suhteen. Laskutuspalveluyrityksessä arvonlisäverotus eroaa kuitenkin useimpien yritysten arvonlisäverotuksesta siten, että laskuissa noudatettava arvonlisäverokanta (alv-kanta) vaihtelee tapauksesta riippuen suurestikin. Noudatettaviin arvonlisäverotuksellisiin käytäntöihin liittyy kiinteästi myös se, kuka on velvollinen suorittamaan myyntiin liittyvän arvonlisäveron ja mille valtiolle. Laskutuspalveluyrityksen kautta kulkee paljon eri alojen työsuoritteisiin kohdistuvia laskuja, jolloin käytössä on koko arvonlisäverotuksessa noudatettava alv-kantavalikoima erilaisine säännöksineen ja käytäntöineen, joskin tietyt alv-kannat ovat korostuneessa roolissa. Vaikka laskut luodaan kevytyrittäjien toimesta, laskut tarkistetaan ja käsitellään laskutuspalvelussa manuaalisesti. Laskujen käsittelijällä tulee tällöin olla selkeä käsitys siitä, millaista arvonlisäverokäsittelyä mihinkin työsuoritteeseen sovelletaan. Oikean arvonlisäverokohtelun valinta vähentää tarvetta laskutuksen korjaamiselle, tehostaa työskentelyä ja pienentää verotukseen liittyvien riskien realisoitumista.

Tässä opinnäytetyössä perehdyttiin työn toimeksiantajana toimivan laskutuspalveluyrityksen kevytyrittäjiltä saamien laskutustoimeksiantojen arvonlisäverotukseen sekä niihin erityiskysymyksiin, joita laskujen alv-kantojen valintaan liittyy. Työn tavoitteena oli etsiä vastausta kysymykseen: miten kevytyrittäjien tekemien laskutustoimeksiantojen arvonlisäverokantojen erityiskysymyksiä tulisi ratkaista toimeksiantajayrityksessä? Tavoitteeseen pyrittiin selvittämällä laskutustoimeksiantojen arvonlisäverokannan ja -kohtelun valintaa määrittäviä säännöksiä sekä kartoittamalla laskujen arvonlisäverotuksen kokonaiskuvaa ja laskutuksessa esiintyviä alv-kannan valintaan liittyviä erityiskysymyksiä toimeksiantajayrityksessä. Tarkoituksena oli hahmottaa, millainen osuus milläkin arvonlisäverokannalla laskutuksissa on ja kuinka oleellisia erilaiset erityiskysymykset ovat kokonaisuuden kannalta.

Työn lähtökohtana toimi osin toimeksiantajayrityksen tilanne, sillä henkilöstömuutosten vuoksi yrityksessä on oltu tilanteessa, jossa laskunkäsittelyyn on tullut uusia tekijöitä. Tavoitteena oli tästä johtuen rakentaa työ myös siten, että lopputulos toimii käytännöllisenä oppaana ja ohjeistuksena laskutustoimeksiantojen erityiskysymysten ratkaisemisessa. Yrityksen työntekijöillä on käytössään toimeksiantajayrityksessä koottu laskunkäsittelijöiden opas, jossa on käyty läpi laskujen käsittelyä käytännön tasolla, mutta kaikkiin yksityiskohtiin ei oppaassa ole ollut mahdollisuutta tarttua. Tämän työn on tarkoitus toimia olemassa olevaa opasta täydentävänä, arvonlisäverokohtelun selvittämistä ohjaavana apuna tilanteissa, joissa alv-kannan tai laskun arvonlisäverovelvollisuuden suhteen ilmenee epäselvyyksiä. Ensisijaisesti työ on laadittu toimeksiantajayrityksen käyttöön laskunkäsittelytyön selkiyttämiseksi ja tehostamiseksi, mutta työtä on mahdollista käyttää pohjana myös muiden vastaavien yritysten toiminnassa.

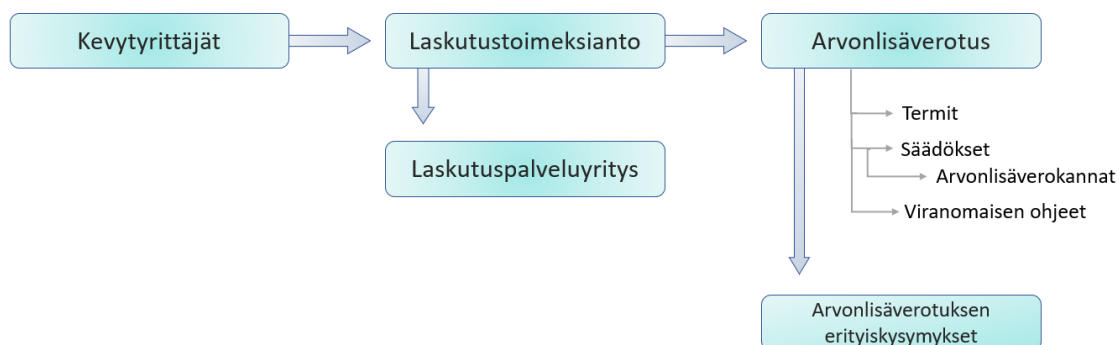
2.2 Teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyöongelman käsittelyyn liittyen on tarpeen määritellä teoriapohja eli teoreettinen viitekehys, johon työ pohjautuu. Teoreettinen viitekehys muodostetaan ongelmaan liittyvästä teoretiedosta, jonka avulla työssä määritellään esimerkiksi keskeiset termit ja mallit sekä avataan aiheeseen liittyviä aiempia tutkimuksia ja raportteja. Oleellista on, että valittu teoreettinen viitekehys liittyy kiinteästi käsiteltävään asiaan. Teoreettinen viitekehys luo työlle pohjan, jolla varmistetaan, että lukijalla on oikeat tiedot työn ymmärtämiseksi. (Kananen, 2015a, s. 18, 28; Kananen, 2015b, s. 32.)

Oheisessa kaaviossa 1 on tämän työn teoreettinen viitekehys esitettyä kaaviomuodossa. Tässä opinnäytetyössä keskeinen teoreettinen viitekehys muodostuu laskutuspalveluyrityksen, kevytyrittäjyyden sekä arvonlisäverotuksen teoriapohjasta ja terministöstä. Työssä käsiteltävää ongelmaa ymmärtääkseen on tiedettävä mikä on laskutuspalveluyritys ja mihin kyseisten yritysten toiminta perustuu. Aiheen käsittelyn kannalta on oleellista myös hahmottaa mitä tarkoitetaan kevytyrittäjyydellä, miten se eroaa perinteisestä yrittäjyydestä ja miten kevytyrittäjyys liittyy laskutuspalveluyrityksiin. Arvonlisäverotuksen osalta oleellista on ymmärtää verotuksen säädöksiä ja arvonlisäverotuksen toimintaperiaate. Keskeistä on myös tiedostaa erilaisten arvonlisäverokantojen olemassaolo sekä ne lainalaisuudet, jotka liittyvät

arvonlisäverokannan valintaan. Edellä esitetty ja kaaviossa kuvattu teoreettinen viitekehys mahdollistaa arvonlisäverotukseen liittyvien erityiskysymysten ymmärtämisen ja ratkaisemisen.

Kaavio 1. Työn teoreettinen viitekehys.

Käsiteltävän aiheen hahmottamiseksi työn alkuosassa perehdytään kevytyrittäjyyden, laskutuspalveluiden ja arvonlisäverotuksen osalta tarpeelliseen teoriatietoon. Tältä osin teoreettinen viitekehys muodostuu aiheeseen liittyvästä lainsäädännöstä, Verohallinnon ohjeista sekä käsiteltäviä teemoja koskevasta kirjallisuudesta. Teoria sisältää termien määrittelyä sekä edellä mainittujen teemojen teoreettisten taustojen avaamista. Tämän jälkeen työssä siirrytään ratkaisemaan itse opinnäytetyöongelmaa eli laskustoimeksiantojen arvonlisäverokantojen erityiskysymyksiä esitettyyn teoreettiseen viitekehukseen nojaten. Koska työn lopputulos on luonteeltaan ohjeistus, kulkevat teoria ja havainnot sekä niistä tehtävät johtopäätökset työssä rinnakkain.

2.3 Käytetyt menetelmät

Opinnäytetyön ongelmaa käsiteltäessä tulee uskottavan tiedon aikaansaamiseksi valita käytettävä tutkimusmenetelmä, jonka avulla haetaan ratkaisua esitettyyn kysymykseen. Karkeasti jaettuna tällöin on vaihtoehtona käyttää joko laadullista eli kvalitatiivista tai määrällistä eli kvantitatiivista menetelmää. Valittava menetelmä määräytyy tutkimusongelman perusteella. Nämä menetelmät eivät kuitenkaan ole toisiaan poisulkevia tai vastakkaisia, vaan ne soveltuvat erilaisten ongelmien käsittelyyn ja niitä voidaan käyttää tutkimuksessa myös rinnakkain. (Kananen, 2019, s. 27; Puusa ym., 2020, luku 4, kohta Laadullisen tutkimuksen olemus.)

Laadullisessa tutkimusmenetelmässä on kyse käsiteltävän ilmiön ymmärtämisestä ja selittämisestä. Menetelmämuotoa kuvataan myös aineistolähtöiseksi, sillä kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston merkitys on keskeinen. Menetelmä perustuu siten käytettäviin aineistoihin ja erityisesti niiden analysointiin. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään tavallisesti yksittäisiin tapauksiin ja pyritään tulkitsemaan käsiteltävää ilmiötä teoria-aineiston pohjalta. (Juhila, n.d.; Puusa ym., 2020, luku 4, kohta Laadullisen tutkimuksen olemus.) Määrällisessä menetelmässä puolestaan keskitytään lukuihin, kuten esimerkiksi tutkimuslomakkeella kerättyihin laajoihin aineistoihin. Usein tällaisten tutkimusten tarkoituksena on löytää vastauksia sellaisiin kysymyksiin, joissa tutkittava asia voidaan esittää määrissä tai tilastollisena vertailua. (Vilka, 2021, osa I, kohta Määrällinen tutkimus.)

Tämän opinnäytetyön kohteena oli tietyn laskutuspalveluyrityksen laskutustoimeksiantojen erityistapaukset ja niiden ymmärtäminen. Tällöin työ on luonteeltaan case- eli tapaustutkimus. Tapaustutkimuksessa keskitytään nimenomaisesti tietyn yksittäisen tutkimuskohteen ymmärtämiseen kokonaisuutena ja omassa ympäristössään. (Puusa ym., 2020, luku 5, kohta Teorianmuodostus liiketaloustieteissä.) Tapaustutkimukseen liittyy niin ikään erilaisten aineistojen yhdisteleminen. Perehtyessä tiettyyn tapaukseen tulee käsiteltävästä tapauksesta saada mahdollisimman selkeä kuva. Tässä auttaa erilaisten aineistojen yhdistelyllä aikaan saatu kokonaisuus. Kyseisessä tutkimustavassa tulee huomioida, että erilaiset aineistot tarvitsevat erilaisia analysointitapoja. (Vilka, 2021, osa II, kohta Aineistojen yhdistäminen.) Tämän opinnäytetyön kohdalla on yhdistelty laajaa teoria-aineistoa toimeksiantajan laskutusaineistosta poimituihin esimerkkitapauksiin. Työssä käytettyä aineistoa on käsitelty tarkemmin kappaleessa 2.4 Käytetty aineisto.

Tyypillisen tapaustutkimuksen tavoin tämä opinnäytetyö on koostettu eri menetelmiä yhdistäen. Asiakirjojen sekä teoria-aineiston tietoja käsitellään työssä kvalitatiivisen analyysin menetelmin, jolle myös työn pääpaino asettuu. Kyseinen menetelmä valikoitui opinnäytetyöongelman perusteella, sillä ongelmanratkaisu vaati teorialähtöistä analyysitapaa. Vastauksen löytääkseen oli tarve ymmärtää arvonlisäverotuksen aihealuetta yleisesti ja esittää tulkintoja erityiskysymyksiin liittyvistä tapauksista. Tämä puolestaan edellytti erityisesti laajaan teoria-aineistoon perehtymistä ja tällä tavalla kerätyn tiedon käsittelyä. Käytännössä edellä kuvattu näkyy siten, että työssä

käytettävä runsas ja hajanainen aineisto on järjestetty sisällöllisesti sekä rakenteellisesti mielekkäisiin ja selkeisiin kokonaisuuksiin, jonka jälkeen tieto on jäsennelty niin, että se antaa vastauksia opinnäytetyöongelmaan. Tällöin kyseessä on analyysimenetelmänä laadulliseen tutkimusmenetelmään lukeutuva sisällönanalyysi. (Puusa ym., 2020, luku 9, kohta Analyysin tavoite; Tuomi & Sarajärvi, 2018, luku 4, kohta Laadullisen aineiston analyysi: sisällönanalyysi.) Laadullisen sisällönanalyysin pyrkimyksenä tämän työn kohdalla oli hahmottaa yhteys toimeksiantajayrityksen yksilökohtaisten erityiskysymysten, lainsäädännön ja viranomaisen vaatimien toimintatapojen sekä aiheeseen liittyvän teorian välillä.

Laskutustoimeksiannoista koostettu tilastointi puolestaan tuo työhön osin myös kvantitatiivista eli määrällistä menetelmää, jolla kuvataan, analysoidaan ja mitataan laskutustoimeksiantoaineistoa lukujen valossa (Kananen, 2015b, s. 226). Kvantitatiivinen menetelmä tukee kvalitatiivisen menetelmän rinnalla toimeksiantajan tapauskohtaisen tilanteen avaamista ja auttaa hahmottamaan esimerkiksi laskutustoimeksiannoissa käytettävien arvonlisäverokantojen yleisyyden luokkia toimeksiantajayrityksessä. Työn kvantitatiivisessa osuudessa toimeksiantajan laskutusaineistosta kerättyä tietoa esitetään sanallisen analysoinnin lisäksi kuvioiden avulla. Excel-taulukkolaskentaohjelmalla luodut kaaviot kuvaavat tarkasteluaineistosta tehtyjä tilastollisia havaintoja. Toimeksiantajan laskutustoimeksiantoihin liittyviin tilastoihin perehdytään kappaleessa 3.4 Toimeksiantajayrityksen laskutustilastot. Kvantitatiivinen tilasto-osuus on myös osa työn empiriaosuutta, sillä käytetty tilastoaineisto on kerätty toimeksiantajayrityksen laskutusaineistosta tämän tutkimuksen käyttötarkoituksiin.

Koska työn yhtenä tavoitteena on myös toimia toimeksiantajan käytössä ohjeistuksena, laskutustoimeksiantojen alv-kantojen erityiskysymyksiä käsittelevä osio 5 on pyritty rakentamaan mahdollisimman selkeäkäyttöiseksi. Tästä syystä osion jokaiseen alv-kannan erityiskysymystä käsittelevään kappaleeseen on liitetty päättelyketju, jonka avulla laskutuksessa noudatettavan arvonlisäverokäsittelyn selvittäminen tapahtuu hyvin nopeasti. Päättelyketjut on toteutettu PowerPoint-ohjelmalla.

2.4 Käytetty aineisto

Tapaustutkimus lukeutuu yhdistelmä tutkimuksiin, joissa aineistoa kerätään useilla erilaisilla menetelmillä. Pyrkimyksenä on tällöin muodostaa mahdollisimman monipuolinen ja kokonaisvaltainen käsitys tutkittavasta kohteesta. Laadullisen menetelmän kohdalla aineisto kerätään tavallisesti käsiteltävään ongelmaan liittyvissä luonnollisissa tilanteissa. Tämän työn kohdalla aineiston keruu tapahtuu toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiantohistorian sekä aiheeseen liittyvien dokumenttien kautta. Vielä tarkemmin tämän työn tutkimustapa voidaan määritellä poikkileikkaustutkimukseksi, jollaisessa tarkastellaan jotakin tiettyä rajattua ajankohtaa. (Kananen, 2017, s. 48; Vuori, n.d.)

Tarkasteltavaksi ajankohdaksi valittiin vuoden 2022 ensimmäinen kvartaali eli vuosineljännes. Toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiantojen tietoja kerätään siten aikaväliltä 1.1.-31.3.2022. Kyseiseen ajanjaksoon päädyttiin, koska työtä varten haluttiin käsitellä tuoreimpia laskutustietoja. Tarkasteltava ajanjakso rajattiin kyseiselle aikavälille myös siksi, että aineiston käsittely tapahtuu manuaalisesti, ja käytössä oleva aika on rajallinen. Laskutustoimeksiannoissa esiintyvien erityiskysymysten kohdalla yksittäisiä tapauksia haetaan lisäksi tarkastelujakson ulkopuolelle jäävästä laskutushistoriasta, jotta työhön saadaan riittävästi sopivia esimerkkejä erityiskysymysten ratkaisemisesta ja perusteluja valitulle ratkaisulle.

Keskeisiä tietolähteitä tässä opinnäytetyössä on neljä: toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiannot, arvonlisäverotuksesta säädetty ja muu aihetta koskettava laki, veroviranomaisen julkaisemat ohjeet sekä arvonlisäverotukseen liittyvä kirjallisuus. Laskutustoimeksiannoista koostettua aineistoa esitellään työssä tilastojen ja yksittäistapausten tarkastelun kautta. Toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiantoihin pohjautuva aineistomateriaali on työn kannalta erityisen keskeinen tietolähde, sillä aineiston tilastoinnilla saadaan kuvattua, analysoitua ja mitattua laskutustoimeksiantoaineistoa lukujen valossa. Käsitteilytapa helpottaa aiheen avaamista ja auttaa hahmottamaan esimerkiksi laskutustoimeksiannoissa käytettävien arvonlisäverokantojen yleisyysluokkia toimeksiantajayrityksessä. Tilastollisen tietopohjan lisäksi laskutusaineistosta on löydettävissä niitä ongelmakohtia ja erityistilanteita, joihin tässä työssä etsitään ratkaisuja. Laskutustoimeksiantomateriaali tarjoaa myös tietopohjaa sille, kuinka

merkittävästä arvonlisäverotukseen liittyvästä ilmiöstä toimeksiantajayrityksessä kulloinkin on kyse, sillä toiset erityiskysymykset toistuvat usein, kun taas toisia tulee käsiteltäväksi harvemmin. Laskutuksissa valittavat arvonlisäverokannat puolestaan pohjautuvat arvonlisäverotusta koskevaan lainsäädäntöön ja veroviranomaisen aiheesta julkaisemiin ohjeisiin. Tapauksessa tarkastelukohteena olevan laskutuspalveluyrityksen laskutustoimeksiantojen tilastoista saatua tietoa peilataan laissa, ohjeissa ja lähdekirjallisuudessa esitettävään teoriaan, joka antaa opinnäytetyölle tutkimuksellisen merkityksen (Puusa ym., 2020, luku 6, kohta Haastattelumenetelmän rajoitteita).

Kerättyjen tietojen käsittelyssä keskeistä on niiden erittely kahteen johdonmukaiseen kategoriaan: laskutustoimeksiannoissa arvonlisäverokannan valintaan vaikuttavat tekijät ja arvonlisäverokannan ratkaisu erityiskysymyksissä. Nämä ovat aineiston keskeiset teemat. On tietenkin huomioitava, että teemat eivät ole varsinaisesti irrallisia toisistaan, vaan arvonlisäverokannan ratkaisu erityiskysymyksissä pohjautuu yleisiin arvonlisäverokannan valintaa ohjaaviin tekijöihin.

2.5 Toimeksiantajayritys

Tässä työssä toimeksiantajana toimi laskutuspalveluyritys, joka tietosuojasyistä esiintyy työssä anonyymina. Kyseisellä yrityksellä on toimintahistoriaa joidenkin vuosien ajalta, ja palvelussa on rekisteröityneitä käyttäjiä yli 1000. Yritys tarjoaa laskutuspalvelua kaikille pääsääntöisesti Suomessa asuville eri alojen kevytyrittäjille. Vaikka palvelun käyttäjän tulee asua pääsääntöisesti Suomessa, on myös ulkomaisten asiakkaiden laskutus palvelussa mahdollista. Toimeksiantajan toiminta perustuu perinteiselle laskutuspalvelutoiminnalle, joka keskittyy palvelemaan y-tunnuksettomia kevytyrittäjiä. Yrityksellä ei siis ole palveluita y-tunnuksellisille toiminimiyrittäjille. Palvelua käyttävät kevytyrittäjät edustavat laajasti eri ammattikuntia, mutta erityisen hyvin edustettuina ovat erilaiset rakennusalan työntekijät. Toimeksiantajaan perehdytään laskunkäsittelykäytäntöjen sekä laskutusaineiston osalta vielä tarkemmin kappaleissa 3.2 Laskutustoimeksiannot ja 3.3 Laskutustilastot.

3 KEVYTYRITTÄJYYS JA LASKUTUSPALVELU

Perinteisesti yritystoiminnassa itsensä työllistävä henkilö eli yrittäjä perustaa oman yrityksen. Suomessa tällöin on kyseessä useimmiten toiminimen tai osakeyhtiön perustaminen (Uusiyrityskeskus, n.d.). Yrityksen perustaminen mahdollistaa myös asiakkaiden laskuttamisen. Verotuksellisista syistä yksityishenkilön ei ole mahdollista laskuttaa asiakkaita, vaan arvonlisäverolaissa edellytetään, että asiakkaille toimitettavilla laskuilla tulee olla merkintä myyjän arvonlisäverotunnisteesta (Arvonlisäverolaki 1501/1993, 209 e § 1 mom. 3 k.). Käytännössä kotimaan kaupassa tämä tarkoittaa yritys- ja yhteisötunnusta (y-tunnus), joka yritykselle muodostetaan yrityksen perustamisvaiheessa (Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä, n.d.a). Myös arvonlisäverovelvolliseksi ilmoittautuminen tulee kyseeseen, mikäli yritystoiminnasta odotetaan tuloja yli 15 000 euroa vuodessa (AVL 3 §). Tämän lisäksi mahdollisen kansainvälisen kaupan yhteydessä yrittäjälle saattaa muodostua velvoitteita ilmoittautua arvonlisäverovelvolliseksi ulkomailla, jolloin vaaditaan sekä y-tunnus että arvonlisäverotunniste (Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus; Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä, n.d.b). Arvonlisäverovelvollisuutta käsitellään tarkemmin kappaleessa 4.1 Arvonlisäverovelvollisuus ja vähennysoikeus.

Edellä kerrotun lisäksi on kuitenkin olemassa myös itsensä työllistämisen muoto, jossa y-tunnuksen hankkiminen ei ole toiminnan kannalta välttämättömyys. Tällaisesta yrittäjämäisestä työnteosta käytetään usein nimitystä kevytyrittäjyys. Itse itseään markkinoivan kevytyrittäjän toiminta muistuttaa yrittäjyyttä, mutta ilman y-tunnusta hän ei ole yrittäjä sanan perinteisessä merkityksessä. Yksi oleellisimmista eroista y-tunnuksen omaavan yrittäjän ja kevytyrittäjän välillä on nähtävissä laskutuksessa. Siinä, missä y-tunnuksen omaava yrittäjä voi laskuttaa asiakkaita omalla y-tunnuksellaan, tarvitsee kevytyrittäjä kolmannen osapuolen laskutusten toteuttamiseen. Tähän tarpeeseen ovat syntyneet laskutuspalveluyritykset. (Kotiranta & Sannikka, 2020, s. 1.)

3.1 Kevytyrittäjä

Niin kutsutut kevytyrittäjät ovat elinkeinotoiminnan harjoittajia, joilla ei ole perinteistä yrittäjän asemaa kaikkine lainsäädännöllisine oikeuksineen ja velvollisuuksineen, mutta joiden työskentelyssä on havaittavissa yrittäjämäisiä piirteitä. Kevytyrittäjät toteuttavat yrittäjän tavoin toimeksiantosopimukseen perustuvia työsuoritteita, joiden korvauksista kevytyrittäjä sopii asiakkaansa kanssa. Myös työn markkinointi ja myynti ovat kevytyrittäjän omalla vastuulla. Velvollisuuksien osalta kevytyrittäjää eivät kuitenkaan koske esimerkiksi yritysten kirjanpito- tai arvonlisäverovelvollisuudet. Tyypillisesti kevytyrittäjä on sivutoimista, jolloin yksinkertaisimmillaan kevytyrittäjä on henkilö, joka myy yksityiselle tai yritysasiakkaalle satunnaisesti työpanostaan. (Ilmarinen, 2022; Sekki & Härkönen, 2020, s. 28, 72.) Kevytyrittäjänä toimiminen voi myös olla reitti varsinaiseksi yrittäjäksi ryhtymiselle, sillä kevytyrittäjänä on mahdollista kokeilla liikeideaansa tai hankkia verkostoja ennen varsinaiseen yrittäjyyteen ryhtymistä (Elo, 2021).

Kyseinen työllistymismuoto soveltuu nimenomaisesti sellaisten töiden myyntiin, jotka perustuvat tekijän osaamiseen (Kotiranta & Sannikka, 2020, s. 1). Vuokraustoiminta ja pääasiallinen tavaroiden myynti sekä luvanvaraisilla aloilla, kuten sosiaali- ja terveysaloilla tai kiinteistövälityksessä toimiminen eivät sovellu kevytyrittäjänä työskentelyyn. Tavaroiden myynnin sekä vuokraustoiminnan kohdalla syy liittyy siihen, että laskutuspalvelun kautta kevytyrittäjä ei voi laskuttaa henkilökohtaisia palkkioita. Luvanvaraisten alojen kohdalla puolestaan toiminnan estävät valvontavaatimukset, jotka vaativat rekisteröitymistä, luvan hankkimista tai ilmoituksen tekemistä. Näiden tekemiseen puolestaan tarvitaan alasta ja tapauksesta riippuen joko y-tunnus tai työnantaja. (Kotiranta & Sannikka, 2020, Liitteet, s. 4; Valvira, 2021.)

Kevytyrittäjä on viime vuosina kasvattanut voimakkaasti suosiotaan, mutta lainsäädäntö ei toistaiseksi tunne käsitettä kevytyrittäjä. Julkishallinnollisten virastojen kanta on vakiintunut siihen, että kevytyrittäjä katsotaan yrittäjäksi esimerkiksi työttömyysturvan ja työeläkelainsäädännön kannalta. (Sekki & Härkönen, 2020, s. 28.) Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kevytyrittäjää koskee velvollisuus yrittäjän eläkevakuutuksen (YEL) hankkimisesta, mikäli vakuutuksen ottamisen edellyttämät kriteerit täyttyvät (Ilmarinen, 2020; Yrittäjän eläkelaki 1272/2006, 4 §, 109 §). Tulojen

ja verotuksen osalta kevytyrittäjää ei kuitenkaan kohdella yrittäjänä, vaan kevytyrittäjyydellä ansaittu tulo käsitellään tyypillisesti palkkatulona. Tästä sekä kevytyrittäjän y-tunnuksettomuudesta johtuen kevytyrittäjä ei ole työskentelystään arvonlisäverovelvollinen, vaan laskutusten kohdalla arvonlisäverovelvollisuus lankeaa laskutuspalvelu yritykselle. (Verohallinto, 2021a.)

3.2 Laskutuspalveluyritykset

Tyypillisesti laskutuspalveluyrityksellä tarkoitetaan kolmatta osapuolta, jonka kautta kevytyrittäjä voi laskuttaa asiakkaalleen suorittamansa työn. Kevytyrittäjä hankkii asiakkaansa, tekee toimeksiantosopimuksen ja suorittaa itse työn, mutta työsuorituksen laskutus hoidetaan kuitenkin kolmannen osapuolen eli laskutuspalveluyrityksen kautta. Laskutuspalvelu soveltuu nimenomaisesti palveluiksi katsottavien työsuoritteiden laskuttamiseen niille itsensä työllistäjille, joiden ei ole ilman y-tunnusta mahdollista laskuttaa itse asiakkaitaan. Joillain laskutuspalveluita tarjoavilla yrityksillä on kuitenkin valikoimissaan palveluita myös y-tunnuksen omaaville kevytyrittäjille. Tällaisessa tapauksessa toimija on varsinaisesti toiminimiyrittäjä ja laskutuspalvelu toimii lähinnä tilitoimiston roolissa. (Sekki & Härkönen, 2020, s. 70–71.)

Laskutuspalveluyritykset perivät palvelustaan tavallisesti laskutuskohtaista palvelumaksua, joka on suuruudeltaan noin 5–10 % arvonlisäverottomasta laskutussummasta. Palvelumaksun sisältö vaihtelee laskutuspalveluyrityksestä riippuen. Itse laskun käsittelyyn, verotuksellisten velvoitteiden ja tulorekisteritietojen ilmoittamisen lisäksi palvelumaksuun voi sisältyä esimerkiksi maksumuistutusten ja perinnän käsittely, tapaturmavakuutus, vastuuvakuutus ja erilaisia neuvontapalveluita. (Sekki & Härkönen, 2020, s. 73–74.)

Laskutuspalveluyrityksen kevytyrittäjälle maksama suoritus voi olla joko palkkaa tai työkorvausta. Näistä yleisempi on palkkana maksettava suoritus. Tällöin kevytyrittäjälle ei synny arvonlisäverovelvoitteita, sillä kevytyrittäjä on palkanmaksun suhteen rinnastettavissa palkansaajaan. Laskutus tilanteessa laskutuspalveluyritys toimii arvonlisäverovelvollisena tahona, joka perii laskutettavalta asiakkaalta arvonlisäveron ja toimittaa sen eteenpäin. Laskutuspalveluyrityksen ei kuitenkaan palkanmaksusta

huolimatta katsota toimivan kevytyrittäjän työnantajana, sillä yrityksen ja kevytyrittäjän välillä ei tyypillisesti solmita työ sopimusta. Laskutuspalveluyritys ei toimi myöskään muilta osin työnantajaan verrattavassa roolissa, koska laskutuspalveluyritys ei hanki kevytyrittäjän asiakkaita, valvo työntekoa, laadi työsuoritusta koskevia sopimuksia tai sovi korvauksista asiakkaan kanssa. (Verohallinto, 2020. Laskutuspalveluyritysten ja niiden käyttäjien verotuskysymyksiä; Verohallinto, 2022a.)

3.3 Laskutustoimeksiannot

Yleisesti laskutuspalveluyritysten toiminta keskittyy kevytyrittäjien laatimien laskutustoimeksiantojen hoitamiseen. Laskutuspalvelussa kevytyrittäjä laatii laskun asiakkaan kanssa sovitun mukaisesti ja lähettää laskun laskutuspalveluyrityksen käsiteltäväksi. Laskutuspalvelu ottaa laskutustoimeksiannon vastaan ja käsittelee laskun eteenpäin asiakkaalle omista nimissään. (Kotiranta & Sannikka, 2020, s. 1; Sekki & Härkönen, 2020, s. 28.)

Käsittelyvaihe sisältää laskusta ja yrityksen käytännöistä riippuen hieman erilaisia vaiheita. Tyypillisesti tärkeimpiin seikkoihin lukeutuu kuitenkin laskun sisältämien tietojen tarkastaminen. Laskunkäsittelykäytännöt saattavat olla hieman poikkeavia laskutuspalveluyritysten kesken, joten tässä työssä perehdytään nimenomaisesti toimeksiantajan käytäntöihin.

Toimeksiantajayrityksessä erityisesti laskutettavalle työsuoritteelle valittu arvonnäköalaverokanta, mahdolliset matkakulut, päivärahat ja ateriakorvaukset sekä kuittiperusteiset muut kulut käydään huolellisesti läpi. Useat laskutuspalveluyritykset – toimeksiantajayritys mukaan lukien – maksavat verottomia korvauksia matkakuluista ja päivärahoista, jolloin erityistä huomiota kiinnitetään näiden osalta verottomuuden edellytysten täyttymiseen. Laskut lähtevät tavallisesti eteenpäin verkkolaskuina, mutta laskuja toimitetaan myös sähköpostitse ja kirjeitse. (Toimeksiantajan ohjeistus, 2021.)

Laskun maksusuoritus suoritetaan toimeksiantajan tapauksessa yrityksen pankkitilille. Suorituksen saavuttua laskutuspalveluyritys vähentää laskusta arvonlisäveron osuuden, kevytyrittäjän verokortin mukaisen ennakonpidätyksen, palvelumaksun, sosiaaliturvamaksun sekä mahdollisen ulosottopidätyksen. Jäljelle jäävä summa on kevytyrittäjälle tilitettävää palkkaa. (Toimeksiantajan ohjeistus, 2021.)

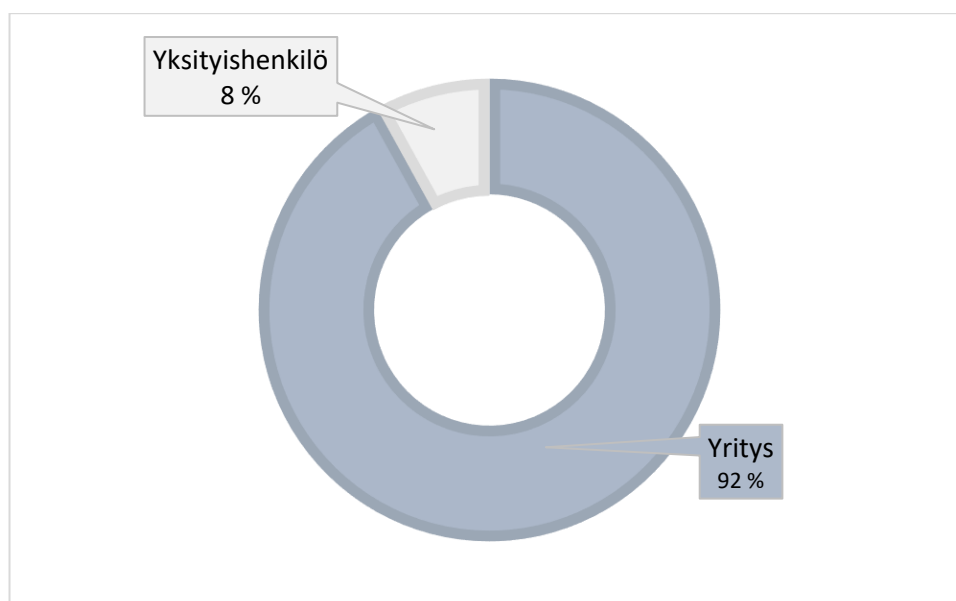
3.4 Toimeksiantajayrityksen laskutustilastot

Toimeksiantajan laskutustoimeksiannoissa esiintyvien arvonlisäverotuksen erityiskysymysten ratkaisemiseksi on tarpeen olla selvillä siitä, millaisia laskutuspalvelun laskutustoimeksiannot ovat. Tämä auttaa hahmottamaan kokonaiskuvaa sekä ymmärtämään toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiantojen taustaa. Oleellista on lisäksi selvittää, millaisia erityiskysymyksiä juuri toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiannoissa ilmenee. Parhaimman käsityksen asiasta saa perehtymällä yrityksen laskutustoimeksiantoaaineistoon.

Kuten edellä mainittiin, alkuun on tarpeen muodostaa kokonaiskäsitys toimeksiantajan laskutuksista. Näin ollen aineiston käsittelyn ensimmäisenä tarkoituksena on kartoittaa yleisesti toimeksiantajan laskutustoimeksiantojen luonnetta: laskutetaanko yrityksiä vai yksityisiä henkilöitä, millä toimialalla laskuttavat kevytyrittäjät työskentelevät ja kuinka paljon mitäkin arvonlisäverokantaa esiintyy laskutustoimeksiannoissa. Tällä tavalla saadaan muodostettua käsitys siitä, millaisia laskutustoimeksiantoja toimeksiantajan laskunkäsittelyn kautta kulkee. Käsittelyn toinen tarkoitus on poimia laskutustoimeksiantojen joukosta arvonlisäverotukseen liittyviä erityiskysymyksiä, jotta työssä pystytään etsimään vastauksia juuri toimeksiantajayrityksessä esiintyviin tapauksiin. Työssä esitetyn teorian peilaaminen toimeksiantajan laskutusaineistosta poimituihin arvonlisäverotuksen erityiskysymyksiin osoittaa, kuinka teoriaa käytännössä sovelletaan. Lisäksi erityiskysymysten esimerkinomainen käsittely ja perusteluiden esittäminen avaavat työssä tapausten arvonlisäverotukseen liittyvää kohtelua konkreettisemmalla tasolla, kuin pelkän teorian esittäminen.

Käsiteltäviä laskutustoimeksiantoja kertyi toimeksiantajayrityksessä edellä mainitulla aikavälillä yhteensä 621 kappaletta. Tässä määrässä ei ole huomioitu mahdollisia virheellisiä tai riidallisia laskutuksia, jotka peruttiin kevytyrittäjien toimesta. Myöskään yksittäisiä, käsiteltävän laskutusajanjakson ulkopuolelta haettuja erikoiskysymysten esimerkkitaapauksia ei tähän laskutustoimeksiantomäärään sisällytetty. Laskutustoimeksiantoineistosta kerätyistä tiedoista muodostettiin tilastollisia kaavioita, joista saadaan havainnollistava käsitys toimeksiantojen luonteesta.

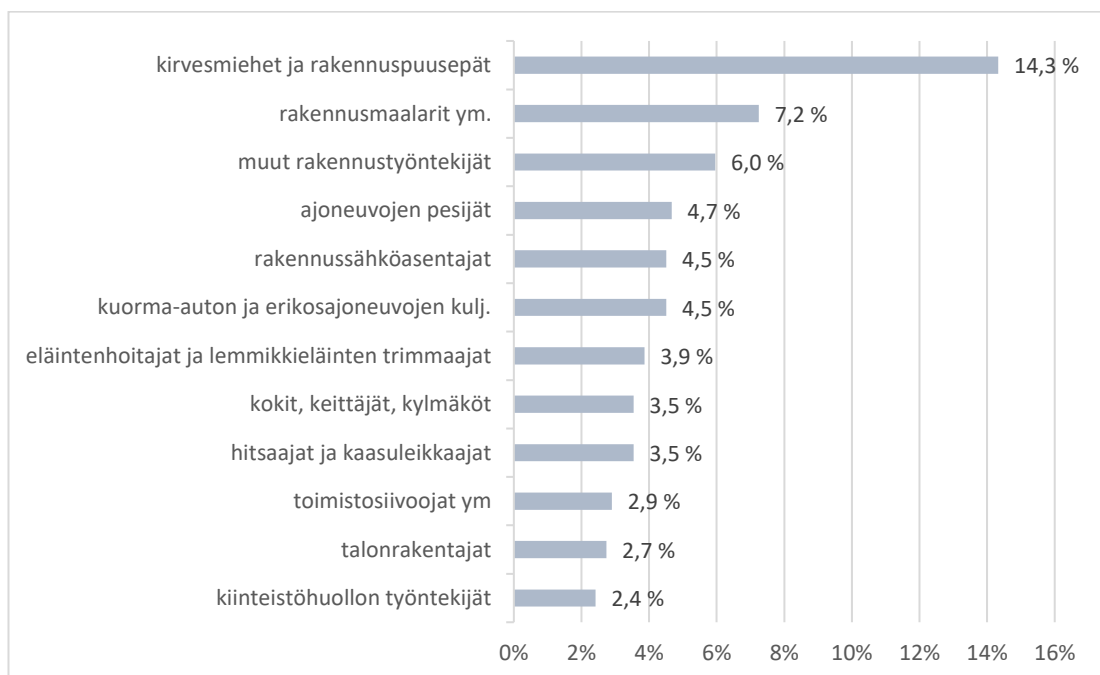
Laskutuspalvelun kautta on mahdollista laskuttaa sekä yrityksiä että yksityisiä henkilöitä. Kuten alla kaaviosta 2 on nähtävissä, työtä varten käsitellyistä laskutustoimeksiannoista huomattava valtaosa osoitettiin yritysasiakkaille (92 %). Yksityisille henkilöille osoitettujen laskujen osuus koko laskutusaineistosta oli puolestaan hyvin pieni (8 %).

Kaavio 2. Yritys- ja yksityisasiakkaille osoitettujen laskujen osuudet tarkastelujakson laskutuksista (N=621).

Yksi laskutuspalvelun käytön eduista on, että palvelun kautta onnistuu monenlaisten työsuoritteiden laskuttaminen. Tämä näkyy myös laskuilla ilmoitettavien ammattialojen laajassa kirjossa. Toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiannoissa noudatetaan Tilastokeskuksen TK10-ammattiluokitusta, jossa on listattuna 481 eri ammattinimikettä. Työtä varten käsitellyssä laskutusaineistossa näistä ammattinimikkeistä esiintyi yhteensä 64 eri ammattinimikettä. Selkeästi yleisin laskutustoimeksiannoissa

ilmenevä ammattinimike oli kirvesmiehet ja rakennuspuusepät, joiden työsuorituksia laskutettiin tarkasteltavassa aineistossa yhteensä 14,3 %:ssa laskuista. Toiseksi tyypillisin laskutuksissa ilmenevä ammattinimike oli rakennusmaalarit ja muut vastaavaan kategoriaan luokiteltavat, joiden laskutuksia oli yhteensä 7,2 %:a laskuista. Lähes yhtä paljon laskutuksia löytyi myös ammattinimikkeellä muut rakennustyöntekijät (6,0 %). Kuten oheisesta kaaviosta 3 on havaittavissa, kolmen tyypillisimmän ammattinimikkeen lisäksi myös useat muut rakennusalaan liittyvät ammattinimikkeet korostuvat kymmenen useimmin esiintyneen ammattinimikkeen joukosta. Rakennusalan ammattinimikkeiden lisäksi tarkastelujakson laskutuksissa tyypillisimmin esiintyneiden ammattinimikkeiden joukossa olivat myös ajoneuvojen pesijät, kuorma-auton ja erikoisajoneuvojen kuljettajat, eläintenhoitajat ja lemmikkieläinten trimmaajat, kokit, keittäjät ja kylmäköt, toimistosivoojat sekä kiinteistöhuollon työntekijät. Koska laskutuksissa ilmeni eri ammattinimikkeitä runsaasti, rajoitettiin oheisessa taulukossa esitettävien ammattinimikkeiden määrä sekä niiden suhteellinen osuus kymmenen laskutuksissa useimmin esiintyneeseen nimikkeeseen.

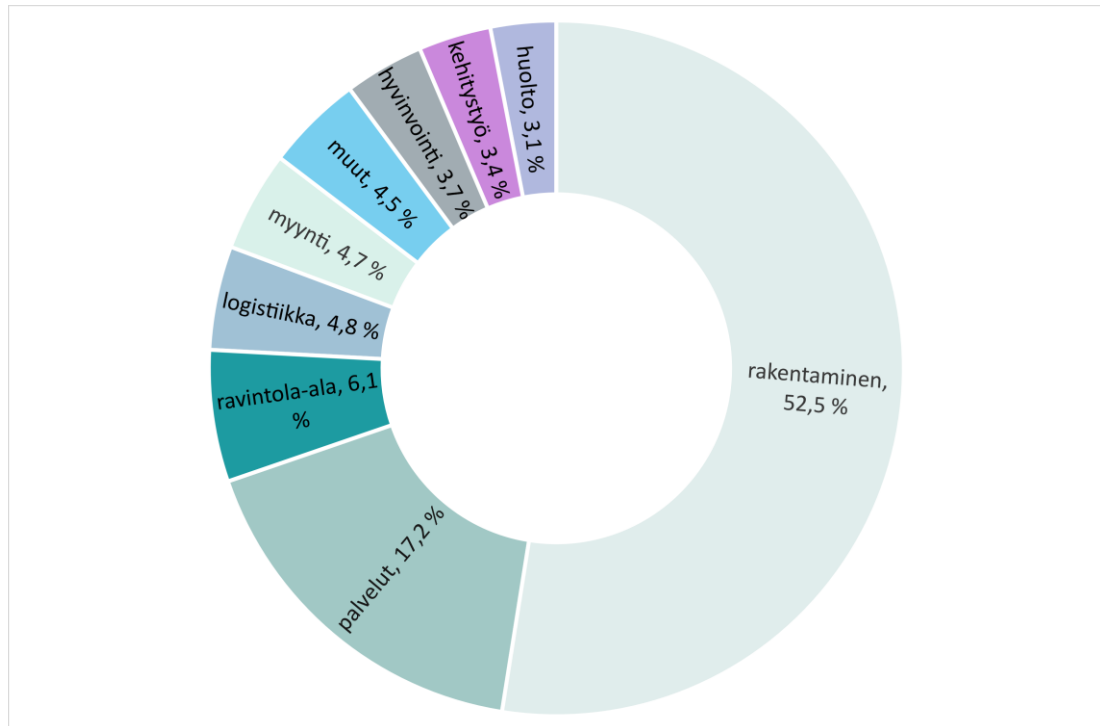

Kaavio 3. Tarkastelujakson laskutustoimeksiantojen kymmenen tyypillisintä ammattinimikettä ja niiden osuudet tarkastelujakson laskutuksissa (N=621).

Ammattinimikkeiden välillä tehdyn vertailun lisäksi haluttiin muodostaa laajempi käsitely laskutusten kohdistumisesta eri toimialoille. Toimialakohtaista vertailua varten ammattinimikkeet jaettiin karkeasti toimialakohtaisiin ryhmiin. Jaottelussa rakennusalaan sisällytettiin kaikki rakentamistyöhön lukeutuvat ammattinimikkeet. Esimerkkinä näistä voidaan mainita kirvesmiehet ja rakennuspuusepät, kattoasentajat ja -korjaajat, putkiasentajat sekä betonirakentajat ja raudoittajat. Palveluun kuuluviksi luettiin erilaiset asiakaspalvelutyötä tekevät, asiakasneuvojat, siistijät ja muut ammatit, joissa työsuoritus itsessään on jonkinlainen palvelu. Erilliseksi ryhmäkseen koottiin ravintola-alaan lukeutuvat ammatit. Tähän ryhmään katsottiin kuuluvaksi erilaiset kahvila- ja ravintola-alan työnkuvat, kuten tarjoilijat ja kokit. Henkilöiden, tavaroiden ja ajoneuvojen kuljetuksiin sekä varastointityöhön lukeutuvat ammattinimikkeet ryhmiteltiin logistiikka-alaksi. Myynnin toimialaan puolestaan koottiin ammattinimikkeet, joiden työnkuva keskittyy nimensä mukaisesti myyntiin, mutta myös markkinointityöhön. Käsitellyssä aineistossa tällaisia olivat muun muassa mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntijat sekä kassanhoitajat ja lipunmyyjät. Hyvinvoinnin toimialaan sisällytettiin kaikki sellaiset ammattinimikkeet, jotka keskittyvät terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Toimeksiantajan laskutusaineistossa näitä ammattinimikkeitä olivat muun muassa kosmetologit sekä liikunnan ja vapaa-ajan ohjaajat. Kehitystyön kohdalla käsiteltiin sellaisia ammattinimikkeitä, joissa työ tapahtuu lähinnä järjestelmien kehitys- tai suunnittelutyön parissa. Muun muassa graafiset ja multimediasuunnittelijat, sovellusohjelmoijat ja tietojärjestelmien ylläpitäjät olivat tässä aineistossa kehitystyöhön luokiteltavia ammattinimikkeitä. Huollon toimialaan listattiin erilaiset huoltoon ja asennuksiin liittyvät työt, kuten esimerkiksi kiinteistöhuollon työntekijät. Ammattinimikkeet, joiden ei katsottu soveltuvan mihinkään edellä mainituista toimialoista, luettiin omaksi toimialaryhmäkseen otsikolla ”Muut”.

Kaaviossa 3 listattujen yksittäisten ammattialojen ilmaantuvuudestakin voidaan päätellä, että rakennusala on voimakkaasti edustettuna toimeksiantajayrityksen laskutus-toimeksiannoissa, mutta vielä selkeämpi kuva asiasta saadaan tarkasteltaessa laskutus-toimeksiantoja edellä kuvatulla tavalla toimialoittain. Oheisesta kaaviosta 4 nähdään, että toimialakohtaisessa jaottelussa rakennusalan osuus tarkasteltavan ajanjakson laskutus-toimeksiannoista oli yli puolet, 52,5 %. Tämä toki selittää osaltaan myös kaaviossa 2 näkyvää epätasapainoa yritys- ja yksityisasiakkaiden laskutusten välillä, sillä rakennusosalalla kevytyrittäjiä työllistävät asiakkaat ovat tavallisesti erilaisia

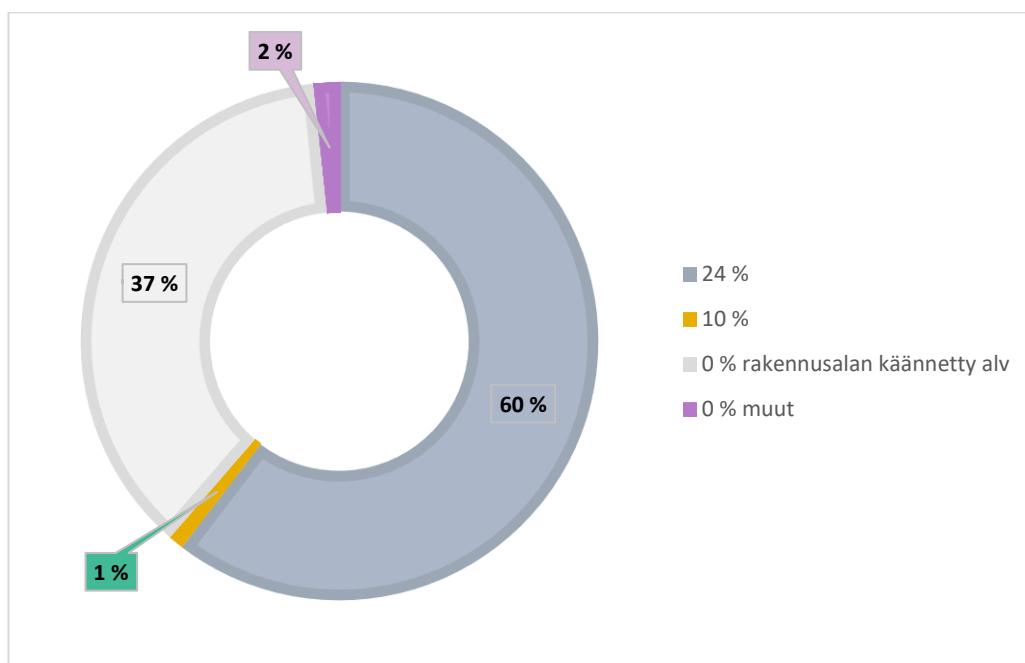
rakennusalan yrityksiä. Myös palvelualan edustus toimialakohtaisessa jaottelussa oli merkittävä, 17,2 %. Kuten kaaviosta 4 nähdään, kaikkien muiden toimialojen osuudet olivat selkeästi kahta mainittua toimialaa pienempiä. Näistä vaatimattomamman osuuden toimialoista ainoa 5 %:n osuuden ylittävä toimiala oli ravintola-ala (6,1 %).

Kaavio 4. Tarkastelujakson laskutustoimeksiannoissa ilmenevien toimialojen osuudet (N=621).

Työn käsittelyn kannalta erityisen merkityksellinen tieto käsiteltävästä toimeksiantajan laskutusaineistosta on laskutustoimeksiannoissa noudatettujen alv-kantojen osuudet. Alv-kantojen suhteellisia osuuksia tarkasteltaessa voidaan muodostaa alustavia oletuksia siitä, millä osa-alueilla myös toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiantojen erityiskysymykset sijaitsevat. Arvonlisäverokanta, jota esiintyy laskutuksissa vain vähän, on todennäköisesti pienemmässä roolissa myös alv-kannan valintaan liittyvissä erityiskysymyksissä. Sitä vastoin laskutuksissa runsaasti esiintyvä alv-kanta puolestaan sisältää suuremmalla todennäköisyydellä myös arvonlisäverokantaan liittyviä erityiskysymyksiä.

Alla olevasta kaaviosta 5 nähdään, että alv-kantojen suhteen laskutustoimeksiannoissa noudatettiin pääasiassa 24 %:n yleistä verokantaa, joka esiintyi 60 %:ssa toimeksiannoista. Toinen määrällisesti merkittävä laskutustoimeksiannoissa ilmenevä alv-kanta oli 0 % perustuen rakennusalan käännettyyn arvonlisäverovelvollisuuteen (37 %). Myös tästä kaaviosta on siis havaittavissa rakennusalan merkittävä osuus toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiannoissa. Edellä kerrottujen lisäksi tarkastellusta laskutusaineistosta ainoastaan 1 % oli alennetun 10 %:n arvonlisäverokannan mukaista palvelumyyntiä. Kaavion 5 osoittamalla tavalla loput 2 % laskutustoimeksiannoista sisältää muiden alv-kantojen mukaisia laskutuksia.

Kaavio 5. Tarkastelujakson laskutustoimeksiannoissa noudatetut alv-kannat (N=621)

Toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiantoaineistosta oli edellä esitetyksi tehtävissä johtopäätös, että tyypillinen kevytyrittäjän tekemä laskutus kohdistetaan rakennus- tai palvelualan yritysasiakkaalle. Laskun tekevä kevytyrittäjä on usein rakennusalan työntekijä. Laskutuksessa noudatetaan myös useimmin joko pääsäännön mukaisesti suoritettavaa 24 %:n yleistä alv-kantaa tai vaihtoehtoisesti rakennusalan käännettä arvonlisäverovelvollisuutta. Laskutustilastojen valossa voidaan myös päätellä, että toimeksiantajan kohdalla merkittävä osa laskutustoimeksiantojen arvonlisäverotukseen liittyvistä erityiskysymyksistä koskee rakennusalan käännettä arvonlisäverovelvollisuutta, jota käsitellään kappaleessa 5.2 Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus.

4 ARVONLISÄVERO

Suomen verotusjärjestelmä jaotellaan kahteen osaan, välittömiin ja välillisiin veroihin. Välittömällä veroilla tarkoitetaan veroja, jotka verovelvollinen kustantaa itse. Merkittävin välitön vero on ansiotulosta suoritettava tulovero. Välittömiä veroja suoritetaan myös pääomatuloista, yrityksen voitoista ja muista saaduista tuloista. (Niskakangas ym., 2020, s. 13–14.) Välillisten verojen periminen puolestaan perustuu hyödykkeiden vaihdantaan, ja useat välilliset verot kohdistuvatkin tiettyihin hyödykkeisiin. Välillisille veroille ominaista on, että varsinainen verovelvollinen veloittaa veron kuluttajalta myymänsä hyödykkeen hinnassa. Veron tilittäminen verottajalle on kuitenkin lähtökohtaisesti myyjän vastuulla. Edellä kuvattuja välillisen veron omaavia hyödykkeitä ovat esimerkiksi autot, polttoaine sekä varainsiirto, joista jokaisesta peritään omaa veroaan. Välilliset verot ovat myös tyypillisesti kulutusveroja, joita nimensä mukaisesti suoritetaan tavaroiden ja palveluiden kulutuksesta. Yleinen kulutusvero eli arvonlisävero on välillisistä veroista merkittävin veromuoto. Arvonlisävero lisätään viimeisenä hintaan, joka tuotteelle saadaan, kun huomioidaan kustannukset, haluttu kate sekä mahdolliset muut verot. (Nyrhinen ym., 2019, s. 32–34.)

Arvonlisäveron kerääminen perustuu oma-aloitteisuuteen. Pääsääntöisesti verovelvollinen antaa Verohallinnolle alv-ilmoituksen sähköisessä OmaVero-palvelussa kuukausittain suoritettavan veron määrästä. Verovelvollinen myös suorittaa veron oma-aloitteisesti, eli maksettavasta arvonlisäverosta ei tule verovelvolliselle erillistä maksu-ilmoitusta. (Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä 768/2016, 4. luku 16 § 1 mom.; Verohallinto, 2022b.)

Merkittävyytensä vuoksi arvonlisävero ja -verotus muodostavat yhdessä hyvin laajan kokonaisuuden. Aiheeseen liittyvä lainsäädäntö sisältää runsaasti yksityiskohtaista sääntelyä ja Verohallinnon ohjeistus toimialakohtaista lain tulkintaa sekä verotusta koskevaa opastusta. Aiheen laajuudesta johtuen työssä keskityttiin käsittelemään arvonlisäveroon liittyvää teoriaa ainoastaan opinnäytetyöongelman käsittelyn kannalta merkityksellisiltä osin, jotta työn lopputulokseksi saatiin toimeksiantajayritykselle mahdollisimman käyttökelpoinen ohjeistus heidän tilanteeseensa soveltuvista arvonlisäverotuksen lainkohdista. Tämä rajasi käsittelyn ulkopuolelle sellaisia

poikkeussäätelyitä, jotka eivät suoraan tai tavanomaisessa tilanteessa kosketa käsiteltävän ongelman aihepiiriä.

4.1 Arvonlisäverovelvollisuus ja vähennysoikeus

Arvonlisäveron suhteen merkityksellistä on se, millä taholla on velvollisuus suorittaa arvonlisäveron perintä ja tilittää peritty arvonlisävero valtiolle. Tällöin puhutaan arvonlisäverovelvollisuudesta. Kulutusverona arvonlisäveron luonteeseen kuuluu, että veron lopullinen maksaja on hyödykkeen käyttäjä, ja tavallisesti arvonlisävero lankeakin tämän ominaisuuden perusteella kotitalouksien maksettavaksi. Edellä mainittu arvonlisäveron välillisyyks ilmenee kuitenkin siten, että kuluttaja ei tilitä veroa valtiolle, vaan tilittäjä on yritys, joka hyödykkeen on loppukäyttäjälle myynyt. Tällöin arvonlisäveron suhteen verovelvollinen on hyödykettä myyvä yritys. Koska arvonlisäveroa suoritetaan kaikissa vaihdannan vaiheissa, myös hyödykkeiden tuottajat ovat jälleenmyyjien ohella arvonlisäverovelvollisia. (Nyrhinen ym., 2019, s. 32, 35–36.) Esimerkiksi yritys, joka myy puutavaraa huonekaluyritykselle, perii myynneistään arvonlisäveroa huonekaluyritykseltä, jonka myyjäyritys tilittää valtiolle. Huonekaluyritys puolestaan valmistaa puutavarasta myytäviä hyödykkeitä, joiden hinnassa yritys perii valtiolle tilitettävän arvonlisäveron kuluttajalta.

Arvonlisäveron ei kuitenkaan ole tarkoitus kertaantua myyntiprosessien yhteydessä. Tästä syystä arvonlisäverovelvolliset yritykset, jotka ovat arvonlisäverovelvollisia ja suorittavat yritystoimintaan liittyvistä ostoistaan arvonlisäveroa, ovat oikeutettuja tekemään suorittamastaan arvonlisäverosta vähennyksiä verotuksessaan. Tilanteessa myyjäyritys tilittää valtiolle ostajayrityksen suorittaman arvonlisäveron, mutta vähennysoikeuden perusteella ostajayritys saa vähentää saman verosumman valtiolle suorittamastaan arvonlisäverosta. (Äärilä ym., 2022, luku 15, kohta Vähennysoikeus.) Siten valtio ei saa kyseisestä myynnistä lainkaan verotuloja. Valtion verotuloja kasvattaa ainoastaan lopullisen, kuluttajalle myytävän hyödykkeen sisältämä arvonlisävero, koska arvonlisäveron vähennysoikeus ei koske kuluttajia.

Arvonlisäverovelvollisuus ei kuitenkaan koske myöskään kaikkia yrityksiä. Yrityksen tulee itse rekisteröityä arvonlisäverovelvolliseksi Verohallinnon

arvonlisäverorekisteriin ilmoittautumalla, mikäli yrityksen tilikauden liikevaihto ylittää vuodessa 15 000 euroa (AVL 3 § 1 mom.; Verohallinto, 2021b). Jos yrityksen liikevaihto jää alle laissa säädetyn 15 000 euron, toiminta katsotaan vähäiseksi, eikä laki edellytä yrityksen ilmoittamista arvonlisäverorekisteriin. Säädetty vähimmäisraja ei kuitenkaan ole yritykselle rekisteröitymisestä, vaan yritys voi ilmoittautua rekisteriin vapaaehtoisesti, vaikka tilikauden liikevaihto jäisi alle vähimmäisrajan (AVL 12 § 1 mom.). Arvonlisäverorekisteriin ilmoittautumalla yritykselle lankeaa velvollisuus suorittaa myynneistään arvonlisäveroa, mutta toisaalta yritys myös saa käyttöönsä edellä kuvatun arvonlisäveron vähennysoikeuden, jota ei rekisteriin kuulumattomilla yrityksillä ole. (Verohallinto, 2021c.) Säädetty alaraja ei kuitenkaan koske kuntia, kuntayhtymiä tai ulkomaisia yrityksiä, joilla ei ole Suomessa kiinteää toimipaikkaa. Tällaisten toimijoiden tulee ilmoittautua myynneistään arvonlisäverovelvollisiksi myyntien määrästä riippumatta. (Nyrhinen ym., 2019, s. 51.)

Laskutuspalveluyritysten kohdalla laskutus tapahtuu yrityksen y-tunnuksella. Laskutuspalveluyritys on tällöin laskun arvonlisäveron suhteen verovelvollinen. Kaikki laskutuspalveluyrityksen y-tunnuksella liikkuvat laskut katsotaan saman yrityksen laskutuksiksi, vaikka tosiasiaassa laskut muodostuvatkin useiden eri kevytyrittäjien luomista laskuista. (Verohallinto, 2021a.) Tästä syystä johtuen laskutuspalveluyritysten tilikauden liikevaihdot ovat suuruudeltaan sellaisia, että vähäisen toiminnan raja ylittyy todennäköisesti aina, eikä arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröitymiseltä tällöin voi välttyä.

Kuten aiemmin tuotiin esille, arvonlisävero lukeutuu oma-aloitteisiin veroihin. Tämä tarkoittaa, että Verohallinto ei peri maksuja erillisillä ilmoituksilla, vaan arvonlisäverovelvollisen tahon on oma-aloitteisesti ilmoitettava ja tilitettävä myynneistään perimänsä arvonlisävero valtiolle laissa säädettyinä määräaikana (Kallio ym., 2021, s. 1006–1007; OVML 32 § 2 mom.). Mikäli yritys on ilmoittautunut arvonlisäverorekisteriin, vähentää yritys tästä valtiolle tilitettävästä arvonlisäverosta liiketoimintaansa varten tehdyissä hankinnoissa suorittamansa arvonlisäveron määrän (Nyrhinen ym., 2019, s. 402–403).

4.2 Arvonlisäveron soveltamisala ja arvonlisäveroton toiminta

Arvonlisäveron soveltamisala kattaa liiketoimintana tapahtuvan vastikkeellisen tavaroiden ja palveluiden myynnin. Tämä tarkoittaa, että lähtökohtaisesti kaikki sellainen liiketoiminta, joka perustuu tavaroiden tai palveluiden myymiseen, kuuluu arvonlisäverotettavaan toimintaan. On siis tärkeää erottaa vastikkeellinen liiketoiminta sellaisesta toiminnasta, jossa on kyse muusta korvauksesta. Esimerkiksi pääomasijoitukset tai vahingonkorvaukset eivät ole vastikkeellista liiketoiminnassa tapahtuvaa myyntiä, jolloin niistä ei myöskään suoriteta arvonlisäveroa. Koska kuitenkin pääsääntöisesti kaikki tavarat ja palvelut lukeutuvat arvonlisäverotuksen piiriin, puhutaan laajasta veropohjasta. (Nyrhinen ym., 2019, s. 157.)

Arvonlisäverotuksen laajan veropohjan perusteella pääsääntö on, että liiketoiminnasta tulee suorittaa arvonlisäveroa. Verottomuus on poikkeus pääsäännöstä. Lainsäädännössä on kuitenkin säädetty tietyistä toimialoista, jotka ovat arvonlisäverosta vapautettua toimintaa (AVL 27-62 §). Näiden toimialojen liiketoiminnassa tapahtuva myynti on lähtökohtaisesti arvonlisäverotonta, eikä kyseisten alojen toimijoiden tarvitse rekisteröityä arvonlisäverovelvolliseksi silloinkaan, kun tilikauden liikevaihto ylittää säädetyn vähimmäisrajan. Arvonlisäverotonta toimintaa ovat muun muassa terveyden- ja sairaanhoidon palvelut, koulutuspalvelut, sosiaalihuolto, rahoitus- ja vakuutuspalvelut, tekijänoikeudet, kiinteistöjen ja osakehuoneistojen myynti ja vuokraus sekä postin yleispalvelut. (Verohallinto 2021d; Äärilä ym., 2022, luku 4, kohta Arvonlisäverolain soveltamisala.)

4.3 Alv-kannat Suomessa

EU:n jäsenvaltioita sitoo velvollisuus vahvistaa valtiossa noudatettava yleinen arvonlisäverokanta, jonka on oltava vähintään 15 % (Neuvoston direktiivi 2006/112/EY, s. 23). Tämä yleinen verokanta on sama sekä tavaroille että palveluille. Suomen arvonlisäverolaissa yleiseksi arvonlisäverokannaksi on säädetty 24 % (AVL 84 §). Yleinen alv-kanta tarkoittaa, että kyseessä on kaikessa tavarain ja palvelun myynnissä noudatettava arvonlisäveroprosentti, jos laissa ei ole säädetty muuta. Käytännön tasolla siis Suomessa myytävän tuotteen tai palvelun hinnasta pääsäännön mukaan 24 % on valtiolle tilitettävää arvonlisäveroa. (Kallio ym., 2021, s. 646.)

Suomessa on käytössä yleisen arvonlisäverokannan lisäksi kaksi alennettua verokantaa. Näistä 14 %:n verokanta koskee lain säädösten mukaan elintarvikkeiden ja rehujen sekä ravintola- ja ateriapalveluiden myyntiä (AVL 85 §). Toinen, 10 %:n alennettu verokanta puolestaan koskee esimerkiksi henkilökuljetuksia, liikunnan harjoittamisen mahdollistavia palveluita, kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien ja kulttuurilaitosten pääsymaksuja, lääkkeitä ja tiettyjä lääkkeenomaisia valmisteita, kirjoja, tekijänoikeuskorvauksia sekä esiintyvän taiteilijan tai muun julkisen esiintyjän tai urheilijan saama palkkioita tai korvauksia (AVL 85 a §).

Edellä mainittujen alennettujen verokantojen lisäksi käytössä on niin sanottu nollaverokanta. Nollaverokannan alaisten tavaroiden ja palveluiden myyntihintoihin ei nimensä mukaisesti sisällytetä lainkaan arvonlisäveroa (Kallio ym., 2021, s. 646). Tällaisia myyntituotteita ovat kotimaassa tapahtuvassa kaupassa sanoma- ja aikakauslehtien painoksien myynti yleishyödylliselle yhteisölle, vesialusten myynti, vuokraus ja rahtaus sekä aluksiin kohdistuvien työsuoritusten ja työn yhteydessä myytyjen tavaroiden myynti sekä kullan myynti keskuspankille (AVL 56 §, 58 §, 59 § 4 k.).

On kuitenkin tärkeää tehdä ero nollaverokannan alaisen toiminnan ja edellisessä kappaleessa esitetyn arvonlisäverottoman toiminnan välillä. Käytännössä näiden kahden välinen ero on arvonlisäveron vähennysoikeudessa. Arvonlisäveroton toiminta on suljettu kokonaan arvonlisäverojärjestelmän ulkopuolelle, jolloin toiminnan aiheuttamien kulujen sisältämistä arvonlisäveroista ei voi myöskään tehdä vähennyksiä. Nollaverokannan alainen toiminta puolestaan mahdollistaa liiketoimintaan kohdistuvien kulujen arvonlisäveron osuuden vähentämisen vähennysoikeuden kautta, jonka vuoksi nollaverokannan alaista toimintaa nimitetään toisinaan myös palautukseen oikeuttavaksi toiminnaksi. Tämä tarkoittaa myös sitä, että nollaverokannan alaisen tavaran tai palvelun myyjän on rekisteröidyttävä arvonlisäverovelvolliseksi siitä huolimatta, että toimijan harjoittamassa myynnissä ei peritä arvonlisäveroa. (Nyrhinen ym., 2019, s. 293; Verohallinto, 2021d.)

Suomen sisällä käytävässä tavarana ja palveluiden kaupassa noudatettavat alv-kannat esitetään yhteenvetona alla olevassa taulukossa 1. Kuten taulukosta on nähtävissä, ensimmäinen 24 %:n alv-kanta sisältää useimmat myytävät tavarat ja palvelut. Muut eli 14, 10 ja 0 %:n verokannat puolestaan sisältävät erilaisia poikkeuksia yleisestä verokannasta. Yleisestä 24 %:n verokannasta poikkeavia verotustilanteita käsitellään lisää kappaleessa 5.

Taulukko 1. Suomen alv-kannat.

24 %	14 %	10 %	0 %
<ul style="list-style-type: none"> • Useimmat tavarat ja palvelut (yleinen verokanta) 	<ul style="list-style-type: none"> • Elintarvikkeet • Ravintola- ja ateriapalvelut • Rehut 	<ul style="list-style-type: none"> • Elokuvanäytökset • Henkilökuljetukset • Kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien pääsymaksut • Liikuntapalvelut • Lääkkeet • Majoituspalvelut • Sanoma- ja aikakauslehdet • Televisio- ja yleisradiotoiminnasta saadut korvaukset 	<p>Esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vesialusten myynti, vuokraus ja rahtaus • Jäsenlehtien myynti yleishyödyllisille yhteisöille • Kullan myynti keskuspankille

4.4 Liittymis- ja jakamisperiaatteet

Palvelumyyntitilanteissa myydään tavallisesti sellaisia palveluita, joiden arvonlisäverokohtelu on keskenään samanlainen. Kyseessä on esimerkiksi samasta tai samantyyppisestä työtehtävästä eri päivinä koostuvat työtunnit. Myyntitilanteissa saattaa kuitenkin tulla toisinaan vastaan sellaisia tapauksia, joissa yksi myynti sisältää useampia palveluita tai palveluita ja niihin liittyviä tuotteita. Tällöin laskutuksessa tulee ratkaistavaksi se, noudatetaanko laskulla liittymis- vai jakamisperiaatetta. (Nyrhinen ym., 2019, 2. 313.)

Tilanteessa, jossa laskutus sisältää useampia palveluita tai palveluita ja niihin liittyviä tuotteita, voidaan noudattaa liittymisperiaatetta silloin, kun laskutettavien palveluiden tai palveluiden ja niihin liittyvien tuotteiden voidaan katsoa kiinteästi liittyvän toisiinsa. Tällöin esimerkiksi rakennuspalvelutilanteessa laskutettavaa palvelua ja sen toteuttamiseen liittyviä materiaaleja voidaan pitää kokonaisuutena, jossa laskulla laskutettavien, palvelua suorittaessa tarvittujen materiaalien ei voida katsoa olevan asiakkaan kannalta myynnin tavoite, vaan tavoite on ollut itse rakentamispalvelu.

Liittymisperiaatetta noudattaessa palveluun kiinteästi liittyviin tuotteisiin voidaan soveltaa myynnin päätuotteen mukaista arvonlisäverokantaa ja -kohtelua. Tilanteessa tulee kuitenkin päätettäväksi se, mikä on myynnin päätuote, jonka perusteella laskutuksen arvonlisäverotus määräytyy. Edellä kerrotun mukaisesti päätuotteeksi voidaan katsoa se laskutuksen osa, joka on myynnin tarkoitus ja tavoite. Näin ollen esimerkiksi työn suorittamiseen tarvittavat, työhön kiinteästi liittyvät materiaalit ovat myynnin sivutuote, johon sovelletaan päätuotteen mukaista arvonlisäverokohtelua. (Äärilä ym., 2022, luku 14, kohta Liittymisperiaate.)

Liittymisperiaatteen suhteen tulee kuitenkin olla tarkkana, sillä kaikissa tilanteissa se ei päde. Toisinaan laskutettavasta suorituksesta on hyvin vaikeaa erottaa, mikä on työn pääsuorite. Pää- ja sivusuoritteiden toisiinsa liittyminen saattaa myös olla niin epäselvä tai suoritteet toisistaan etäisiä siten, että noudatettavaksi tuleekin liittymisperiaatteen sijaan jakamisperiaate. Tällöin saatetaan olla tilanteessa, jossa pää- ja sivusuoritteista tulee laskuttaa erillisillä laskuilla. Jakamisperiaate on toki merkityksellinen ainoastaan sellaisessa laskutustilanteessa, jossa suoritteisiin sovellettava verokanta tai -kohtelu on toisistaan poikkeava. (Nyrhinen ym., 2019, s. 313.)

5 ARVONLISÄVEROTUKSEN ERITYISTAPAUKSIA

Edellä kappaleessa neljä on esitetty Suomessa noudatettavia arvonlisäverotuksen pääsääntöjä. Näitä ovat muun muassa laaja verotuspohja, myyjän verovelvollisuus ja yleinen 24 %:n verokanta. On kuitenkin useita erityistapauksia, joissa arvonlisäverotus toteutetaan pääsäännöistä poikkeavalla tavalla. Valtaosa näistä poikkeustapauksista ei kosketa laskutuspalveluiden laskutustoimeksiantoja, koska ne liittyvät joko tavarakauppaan tai sellaisiin palveluihin, joiden laskutus laskutuspalvelun kautta ei ole mahdollista. Tässä luvussa käsitellään siten toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiantojen kannalta keskeisintä palveluiden myyntiä koskevaa arvonlisäverotuksen erityiskysymyksiin liittyvää teoriaa sekä sovelletaan esitettyä teoriaa esimerkkien avulla laskutustoimeksiantoihin. Tällä tavalla vastataan tämän opinnäytetyön tutkimusongelmaan: miten kevytyrittäjien tekemien laskutustoimeksiantojen arvonlisäverokantojen erityiskysymyksiä tulisi ratkaista toimeksiantajayrityksessä? Opinnäytetyöongelmaa ratkaistaessa koostetaan myös käytännön ohjeistus kohdeyrityksen käyttöön. Jokaisen arvonlisäverotuksen erityiskysymyksen käsittelyn lopuksi on nähtävissä aiheeseen liittyvä päättelyketju, jonka avulla voidaan hakea nopeasti suuntaa antavaa ratkaisua kyseisen erityiskysymyksen ratkaisemiseksi. Päättelyketjujen käytössä on kuitenkin huomiotava, että yksinkertaistetuissa ketjuissa ei ole mahdollista huomioida kaikkia erityistapauksia.

5.1 Palveluita koskevat alennetut verokannat

Arvonlisäverotuksessa yleinen verokanta, jota noudatetaan tavarain ja palveluiden myynnissä on 24 %, mikäli laissa ei muuta säädetä. Yleisen verokannan lisäksi käytössä ovat 14 %:n ja 10 %:n alennetut verokannat. Näistä 14 %:n verokannan alaisia ovat elintarvikkeiden, ravintola- ja ateriapalveluiden sekä rehujen myynti. Koska laskutuspalveluyrityksen kautta laskuttaminen soveltuu nimenomaisesti palveluiden laskuttamiseen ja 14 %:n verokanta koskee lähinnä tavaroiden myyntiä, ei tämän verokannan alaisia laskutustoimeksiantoja liiku kohdeyrityksen laskutuksessa käytännössä juuri lainkaan. Toinen, 10 %:n alennettu verokanta, koskee myös muun muassa useita tavaroita, kuten lääkkeitä, kirjoja, sanoma- ja aikakauslehtiä sekä taide-esineitä. Tavaroiden osalta kyseinen alennettu verokanta ei koske toimeksiantajan

laskutustoimeksiantoja. Kyseisen alennetun verokannan alle lukeutuu kuitenkin myös tiettyjä palveluita. Näistä alennetun 10 %:n alv-kannan palveluista kevytyrittäjien luomia laskutustoimeksiantoja koskevat suoraan ainoastaan liikuntapalvelut. Lisäksi esiintyjien tekemien laskutustoimeksiantojen alv-kantaan liittyy huomioitavia teki-
jöitä. Seuraavaksi työssä perehdytään näiden palvelumyyntien kohdalla tapahtuvaan alv-kannan valintaan.

5.1.1 Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut ovat 10 %:n alennetun verokannan mukaisia palveluita. Tässä yhteydessä laki määrittelee liikuntapalvelut sellaisiksi palveluiksi, joilla annetaan mahdollisuus liikunnan harjoittamiseen (AVL 85 a § 1 mom. 3 k.). Huomioitavaa on, että alennettu verokanta koskee nimenomaisesti tilannetta, jossa myyty palvelu antaa mahdollisuuden liikunnan harjoittamiseen, eikä kyseessä ole esimerkiksi opetustilanne. Lain tarkoittama mahdollisuuden tarjoaminen liikunnan harjoittamiseen on esimerkiksi liikuntaan soveltuvan tilan vuokraaminen tai ryhmäliikuntatunnin järjestäminen. Sen sijaan toiminta, joka on opetuksellista, valmennukseksi luokiteltavaa tai huvia, virkistystä ja ajanvietettä tarjoavaa, ei arvonlisäverolain tulkinnan mukaan katsota tässä kohdassa tarkoitetuksi liikunnan mahdollistavaksi palveluksi. Keskeistä on niin ikään se, voidaanko palvelun pääasiallisen tavoitteen katsoa olevan opetus tai ohjaus vai liikunnan harjoittamisen mahdollistaminen. Tapauksissa, joissa palvelun pääpaino on opetuksessa tai ohjauksessa, noudatetaan yleistä 24 %:n verokantaa. Ratkaistaessa sitä, onko laskutettavassa palvelussa kyse liikunnan harjoittamisen mahdollistavasta palvelusta vai opetus-, ohjaus- tai ajanvietepalvelusta, tulee arvioida esimerkiksi palvelun sisältämän ohjauksen määrää, laatua sekä merkitystä palvelun ostajalle. (Verohallinto, 2021. Liikuntapalvelujen arvonlisäverokanta.)

Esimerkkinä palvelun sisältämän opetuksen tai ohjauksen pääpainon tulkinnasta voidaan tarkastella Korkeimman hallinto-oikeuden asiaan liittyvää päätöstä. Käsiteltävässä tapauksessa asiakkaille tarjottiin hiihtokoulutoimintaa, jonka myynnissä noudatettavan arvonlisäverokannan suhteen Korkein hallinto-oikeus totesi päätöksessään, että hiihtokoulutoimintaan liittyvä palvelumyynti ei ole alennetun arvonlisäverokannan mukaista liikunnan harjoittamisen mahdollistavaa toimintaa. Kyseisessä

toiminnassa oikeus katsoi, että palvelumyynnin pääpaino ja tarkoitus oli antaa hiihtokoululaisille teknisiä valmiuksia, jolloin tilanne tulkittiin opetukselliseksi palveluksi. (KHO 25.10.2002/2698.)

Esimerkki 1.

Liikuntapalvelulaskutusten alv-kantaa valitessa keskeistä on edellä esitetyllä tavalla se, onko laskutettavassa tilanteessa ollut kyse lain määrittelemästä liikunnan harjoittamisen mahdollistavasta tilanteesta. Laskutusaineistossa tällaista laskutustilannetta edusti laskutus, joka koski liikunnanohjaajana toimivan kevytyrittäjän palvelumyyntiä. Kyseinen liikunnanohjaaja laskutti asiakasyritystä järjestämistään ja toteuttamistaan ryhmäliikuntatunneista. Tapauksessa toteutettu toimeksianto koski tilannetta, jolla järjestetty palvelu tarjosi mahdollisuuden liikunnan harjoittamiseen ryhmäliikuntatunneilla. Keskeistä palvelussa ei ollut teknisten valmiuksien opettelu tai ajanviette, jolloin kyseessä ei voitu katsoa olevan opetukselliseksi tai valmennukseksi luokiteltavan tilaisuuden tai viihteellisen ajanvietteen, vaan laissa tarkoitetun liikunnan harjoittamisen mahdollistaminen ryhmäliikuntatilanteessa. Tällöin, kun kyseinen laskutettava työsuorite koskee palvelua, jolla mahdollistetaan liikunnan harjoittaminen laissa tarkoitetulla tavalla, laskutuksessa sovelletaan edellä kerrotulla tavalla alennettua 10 %:n alv-kantaa (AVL 85 a § 1 mom. 3 k.).

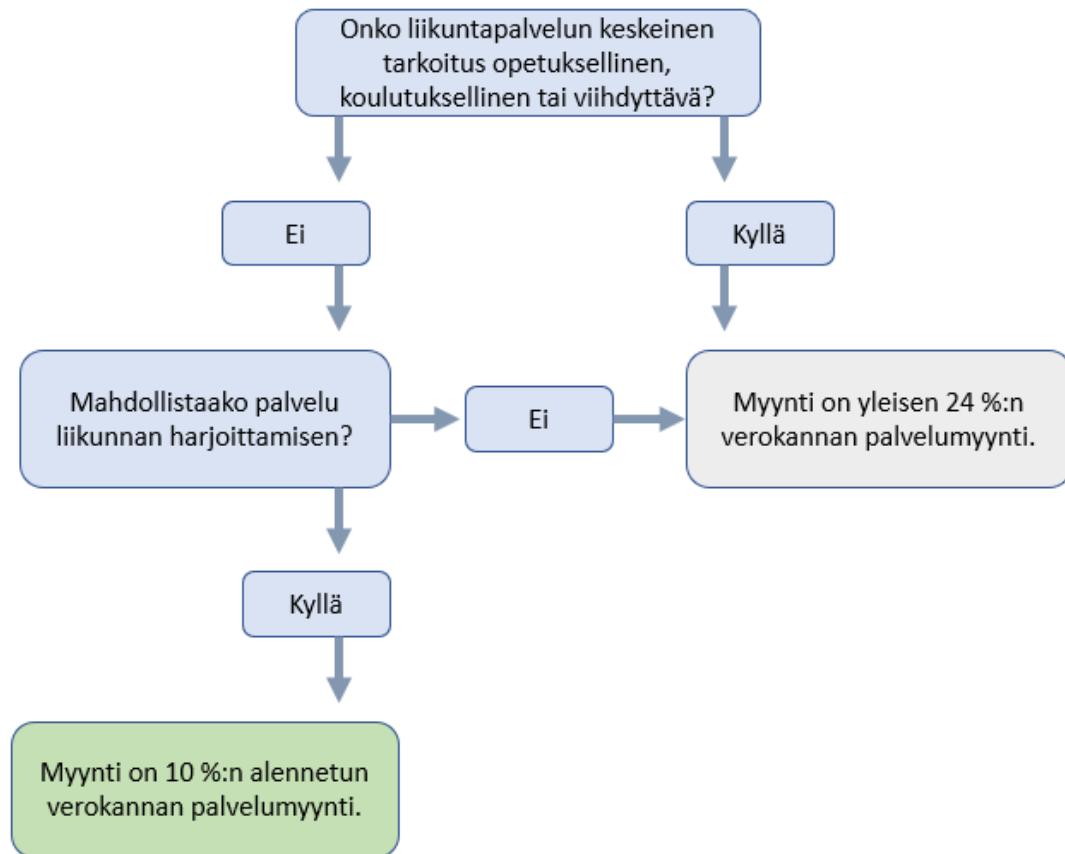
Esimerkki 2.

Laskutustoimeksiantoaineistosta löytyi myös laskutuksia, joissa kyseessä oli liikuntaan liittyvä toimeksianto, mutta joissa alennetun alv-kannan soveltaminen ei tule kyseeseen. Tällaisesta esimerkkinä toimii laskutustoimeksianto, jossa kevytyrittäjänä toimiva liikunnanohjaaja laskutti asiakasyritystä toteuttamistaan ratsastuksenopetustilanteista. Ratsastuksen opettamisessa palvelu painottuu selvästi oikeaoppisten tekniikoiden harjoittelulle ja hevosen käsittelylle, jolloin opetuksen määrä ja merkitys on palvelun ostajalle oleellinen. Tästä syystä silloinkin, kun laskutustoimeksiannossa kyseessä on liikunnanohjaajan suorittama työsuorite ja tapahtuma osaltaan mahdollistaa liikunnan harjoittamisen, katsotaan ratsastuksen opetus sellaiseksi opetukselliseksi tilanteeksi, jossa kyse ei ensisijaisesti ole liikunnan mahdollistavasta tilaisuudesta, vaan myytävän palvelun pääpainoksi on luokiteltavissa opetus- tai valmennustilanne (Verohallinto, 2021. Liikuntapalvelujen arvonnäkökohta). Tällaisessa laskutuksessa ei noudateta alennettua 10 %:n arvonnäkökohtaa, vaan yleistä 24 %:n alv-kantaa.

Esimerkki 3.

Edellä kappaleessa 4.4 kerrottiin arvonlisäverotukseen liittyvästä liittymisperiaatteesta, jonka perusteella myyntiin sisältyvään sivutuotteeseen voidaan soveltaa myynnin päätuotteen mukaista arvonlisäverokantaa ja -kohtelua. Esimerkkinä tällaisesta tapauksesta liikuntapalveluiden kohdalla toimii laskutusaineiston toimeksianto, jossa kevytyrittäjä laskutti liikuntapalvelualalla toimivaa asiakasyritystä suorittamastaan työsuoritteesta, joka oli jakautunut kahteen eri osaan. Toinen osa myynnistä liittyi ryhmäliikuntatilaisuuden järjestämiseen ja ohjaamiseen, kun taas toinen osa liittyi asiakasyrityksen yhteistyökumppanin tuotteiden mainostamiseen mainostuotesuunniteluineen. Laskutuksesta ei käynyt ilmi, kuinka suuri aika kumpaankin työosioon oli kulunut, mutta laskutussummien suhteen yhteistyökumppanin tuotteisiin liittyvä mainostustyö oli huomattavasti oleellisempi osa laskutusta kuin ryhmäliikunnan ohjaaminen. Työsuoritteet olivat kuitenkin tiiviisti toisiinsa liittyviä, sillä yhteistyökumppanin tuotteiden mainostus ja liikunnan ohjaaminen toteutuivat samassa yhteydessä ja olivat osa samaa palvelumyyntiä. Siitä huolimatta, että liikuntapalveluiden osalta kyseessä oli alennettuun arvonlisäverokantaan oikeuttava liikunnan harjoittamisen mahdollistava toiminta, laskutuksen päätuotteeksi oli tulkittavissa mainostamiseen liittyvä työsuorite. Näin ollen liikuntapalvelun tarjoaminen jäi sivutuotteen osaan ja koko laskutuksessa noudatettiin yleistä 24 %:n arvonlisäverokantaa (Äärilä ym., 2022, luku 14, kohta Liittymisperiaate).

Alla olevassa kaaviossa 6. on esitetty liikuntapalveluiden arvonlisäverotuksen pääteilyketju. Ketjun käyttö aloitetaan vastaamalla ylimpänä näkyvään kysymykseen käsiteltävän laskutustapauksen mukaisesti, jonka jälkeen siirrytään seuraavaan kysymykseen. Näin edetään ketjun loppuun. Ketjun avulla voidaan hakea suuntaa antava ratkaisu liikuntapalveluiksi luokiteltavien palvelumyyntien arvonlisäverotuskysymykseen. On kuitenkin huomioitava, että kaikkien erityistapausten huomioiminen tällaisessa yksinkertaisessa kaaviossa ei ole mahdollista.

Kaavio 6. Suuntaa antava päättelyketju liikuntapalveluiden arvonlisäverotuksesta.

5.1.2 Esiintyjät

Huhtikuussa 2019 astui voimaan arvonlisäverolakia koskeva muutos, joka liittyi esiintyvien taiteilijoiden ja urheilijoiden esiintymispalkkioiden arvonlisäverotukseen. Lähtökohtaisesti näiden ammattiryhmien palkkioissa noudatetaan arvonlisäverottomuutta, jota käsitellään lisää kappaleessa 5.4.2. Muutoksen myötä esiintyjille annettiin kuitenkin mahdollisuus rekisteröityä vapaaehtoisesti arvonlisäverovelvolliseksi, jolloin esiintymispalkkiossa noudatetaan 10 %:n alennettua verokantaa (AVL 85 a § 1 mom. 11 k.). Alennettua verokantaa ei edellä olevasta poiketen voi soveltaa esiintymispalkkioon, joka maksetaan esiintyjälle palkkana tai käsitellään verotuksessa palkkatulona, eikä sellaisiin tekijänoikeuskorvauksiin, jotka jäävät kokonaan arvonlisäverotuksen ulkopuolelle. (Nyrhinen ym., 2019, s. 287–288, 399; Verohallinto, 2019.)

Alennetun verokannan käyttäminen laskutuksissa koskee kuitenkin siis ainoastaan niitä esiintyjä, jotka ovat ilmoittautuneet toiminnastaan arvonlisäverovelvolliseksi

(AVL 85 a § 1 mom. 11 k.). Verovelvolliseksi ilmoittautuminen on esiintyjien kohdalla vapaaehtoista, mutta mikäli esiintyjä ei ole ilmoittautunut arvonlisäverovelvolliseksi, ei alennettu arvonlisäverokanta koske kyseistä esiintyjää. Arvonlisäverovelvolliseksi ilmoittautuminen antaa alennetun alv-kannan käyttämisen oikeuden lisäksi myös vähennysoikeuden niistä arvonlisäverokuluista, jotka aiheutuvat esiintyjän liiketoimintaan liittyvistä hankinnoista. (Nyrhinen ym., 2019, s. 399; Verohallinto, 2019.)

Laskutuspalveluyritykselle laskutustoimeksiantoja tekevä kevytyrittäjä ei lähtökohtaisesti, eikä erityisesti toimeksiantajan tapauksessa ole y-tunnuksellinen yrittäjä, koska toimeksiantaja palvelee laskutuspalvelussaan ainoastaan y-tunnuksettomia kevytyrittäjiä. Koska arvonlisäverovelvolliseksi ilmoittautuvalla toimijalla tulee olla y-tunnus, tai tunnus annetaan arvonlisäverovelvolliseksi ilmoittautumisen yhteydessä, ei kevytyrittäjänä toimivan esiintyjän ole mahdollista rekisteröityä arvonlisäverovelvolliseksi esiintymispalkkioistaan käyttäessään toimeksiantajan laskutuspalvelua (Äärilä ym., 2022, luku 18, kohta Aloittamisesta ilmoittaminen).

Kevytyrittäjien tapauksessa voidaan siis edellä esitetyn perusteella todeta, että alennettu alv-kanta ei pääasiassa koske sellaista esiintyjää, joka tekee laskutustoimeksiantoja laskutuspalveluyritykselle. Esiintyjien tulee siten noudattaa esiintymispalkkioidensa suhteen arvonlisäverottomuutta (AVL 45 § 1 mom. 1 k.). Jos esiintyjä haluaa soveltaa laskutuksissaan alennettua 10 %:n alv-kantaa ja saada hyödynnettäväkseen arvonlisäveron vähennysoikeuden, tulee esiintyjän hankkia itselleen y-tunnus, ja siirtyä toimimaan perinteisemmän yritysmuodon tavoin. Esiintyjien arvonlisäverottomia esiintymispalkkioita käsitellään lisää kappaleessa 5.4.2 Esiintymispalkkiot.

5.2 Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus

Suomessa arvonlisäverotuksessa pääsääntö on, että liiketoiminnassa arvonlisäveron suhteen verovelvollinen on myyjäosapuoli, joka perii veron lisäämällä sen ostajan maksamaan myyntihintaan ja tilittää veron valtiolle. Rakennusala on kuitenkin merkittävä poikkeus tästä pääsäännöstä. Harmaan talouden kitkemiseksi kehitetty rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus siirtää rakennuspalveluiden myyntitilanteessa syntyvän arvonlisäverovelvollisuuden ostajalle (AVL 8 c § 1 mom.).

Rakentamispalveluiksi laki luokittelee sellaiset rakennus- ja korjaustyöt, jotka kohdistuvat kiinteistöön (AVL 31 § 2 mom. 1 k.). Myös kiinteistöön kohdistuviin rakennus- ja korjaustöihin liittyvä suunnittelu, valvonta sekä muu näihin verrattava palvelu katsotaan rakentamispalveluksi (AVL 31 § 2 mom. 2 k.). Edellä mainitut suunnittelu- valvonta- ja muut vastaavat työt eivät kuitenkaan lukeudu sellaisiin rakentamispalveluihin, joihin sovelletaan käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta (Verohallinto, 2020. Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus.)

Käytännössä käännetty verovelvollisuus näkyy siten, että kaupantekotilanteessa palvelun myyjä ei lisää myyntihintaan arvonlisäveron osuutta lainkaan, vaan myynti tapahtuu 0 %:n alv-kannan mukaisesti. Laskulle tulee myös lisätä merkintä, että kyseessä on rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus (Verohallinto, 2019. Laskutusvaatimukset arvonlisäverotuksessa). Arvonlisäveron määrän laskee ostaja, joka myös tilittää veron valtiolle. Käännetyn verovelvollisuuden perusteella veron valtiolle tilittävällä ostajalla on myös vähennysoikeus suorittamastaan arvonlisäverosta, kun osto kohdistuu vähennyksen oikeuttavaan käyttöön. On kuitenkin huomioitava, että lain perusteella käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan vain silloin, kun myyjä myy nimenomaisesti rakentamispalvelua ja palvelun ostava yritys puolestaan myy rakentamispalveluita muutoin kuin satunnaisesti (AVL 8 c § 1 mom.). Näin ollen käännetty verovelvollisuus ei koske tavaran myyntiä, eikä rakentamispalveluiden myyntiä yksityishenkilöille. Käännetty verovelvollisuus ei myöskään koske tilanteita, joissa palvelun ostaja myy rakentamispalveluita ainoastaan poikkeuksellisesti ja yksittäisissä tilanteissa, vaan rakentamispalveluiden myynnin tulee olla osoitettavissa muutoin kuin satunnaisesti tapahtuvaksi. Tämä tarkoittaa, että käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta sovelletaan myös muihin kuin rakennusalan yrityksiin, mikäli nämä täyttävät muutoin kuin satunnaisesti myytävien rakentamispalveluiden kriteerin. (HE 41/2010, s. 18; Verohallinto, 2020. Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus.)

Verovelvollisuuden selvittämiseksi on tärkeää kiinnittää huomiota myytävän palvelun luonteeseen, sillä kaikki rakentamiseen liittyvät palvelut eivät siirrä palvelunmyynnin arvonlisäverovelvollisuutta ostajalle. Verohallinnon antamien ohjeiden mukaan käännetty verovelvollisuus koskee sellaisia rakentamispalveluita, jotka kohdistuvat kiinteistöön ja liittyvät maapohja- ja perustustöihin, rakennustyöhön, rakennusasennukseen, rakennuksen viimeistelyyn, rakennuskoneiden vuokraukseen (kun käyttäjä tulee

koneen mukana), rakennussiivoukseen sekä työvoiman vuokraukseen rakentamispalveluita varten. Kiinteistöksi puolestaan katsotaan omistus- ja hallintaoikeuden mahdollistavat maa-alat maan pinnalla ja alla, kiinteät rakennukset tai rakennelmat, rakennukseen tai rakennelmaan asennetut ja siihen kiinteästi kuuluvat osat sekä rakennukseen tai rakennelmaan pysyvästi asennetut osat, laitteet ja koneet. Edellä esitetyn valossa esimerkiksi erilaiset verkot ja verkostot, kuten sähkö- ja kaukolämpöverkko sekä vesi- ja viemäriverkostot ovat Verohallinnon näkemyksen mukaan kiinteistöjä, joita koskee rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus. (Verohallinto, 2020. Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus.)

Verohallinto on ottanut rakennusalan käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta käsittelevässä ohjeessaan kantaa yksityiskohtaisesti eri palveluiden luokittelemiseksi rakentamispalveluksi (Verohallinto, 2020. Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus). Tässä työssä ei ole perusteltua luetella kaikkia listattuja rakentamispalveluita, sillä palveluiden kirjo on hyvin laaja. Seuraavaksi kuitenkin käydään esimerkinomaisesti läpi joitakin toimeksiantaja laskutustoimeksiannoissa esiintyneitä tapauksia sekä näihin tapauksiin liittyviä ja muita keskeisiä seikkoja, jotka tulee huomioida rakentamispalveluiden arvonlisäverovelvollisuutta ja siten myös alv-kantaa ratkaistaessa.

Esimerkki 1.

Rakennusalan toimeksiantoa laskuttaessa erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota siihen, laskutetaanko yritystä vai yksityistä henkilöä, mikä on yritysasiakkaan toimiala ja millaisesta työsuoritteesta laskutuksessa on kyse. Laskutusaineistoon lukeutui esimerkkinä tapaus, jossa putkitöitä tekevä kevytyrittäjä oli laskuttanut yksityistä henkilöä suorittamastaan putkityöstä. Koska kyseisessä laskussa asiakkaana oli yksityinen henkilö, laskulla ei voitu soveltaa rakennusalan käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta (AVL 8 c § 1 mom.). Tapauksessa laskusta suoritettavan arvonlisäveron suhteen verovelvollinen oli siten pääsäännön mukaisesti palvelun myyjä (AVL 2 § 1 mom.).

Esimerkki 2.

Edellä kuvatun laskun kaltaisessa tilanteessa ollaan myös silloin, kun asiakkaana on yritys, mutta asiakasyrityksen pääasiallinen toimiala ei ole rakennusalan piirissä. Laskutustoimeksiannoista havaittiin muutamiakin esimerkkejä tällaisista palvelumyyntilaskutuksista. Tyypillisiä olivat tilanteet, joissa asiakasyritystä oli laskutettu

rakennusalan työsuoritteista, mutta asiakasyrityksen päätoimiala oli esimerkiksi kiinteistöhuollossa. Tällöin ei voida suoraan katsoa, että asiakasyritys harjoittaisi lain säädösten mukaisesti rakennusalan käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden edellyttämää rakennuspalveluiden myyntiä muutoin kuin satunnaisesti ja yksittäisinä tapauksina (AVL 8 c § 1 mom. 1 k.). Siten käännetty arvonlisäverovelvollisuus ei tule tilanteessa noudatettavaksi, vaan verovelvollinen myyntitilanteessa on pääsäännön mukaisesti palvelun myyjä (AVL 2 § 1 mom.). On silti huomioitava, että poikkeuksiakin löytyy. Asiakasyrityksen päätoimialan ei tarvitse olla rakennusalalla, vaikka yritys myisi rakennuspalveluita muutoin kuin satunnaisesti. Tällaiset tapaukset eivät kuitenkaan ole tavallisia ja yleensä kevytyrittäjä on tietoinen laskuttamansa asiakasyrityksen tilanteesta. Asiaa voidaan kuitenkin joutua selvittämään, mikäli asiakasyritys katsoo, että laskulla tulisi noudattaa rakennusalan käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta, vaikka asiakasyrityksen päätoimialan perusteella tulkinta olisi toinen.

Esimerkki 3.

Rakentamispalveluihin lukeutuu laajasti erilaisia palveluita, mutta kaikkien suhteen ei noudateta rakennusalan käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta. Laissa säädetään esimerkiksi, että erilaisiin suunnitteluun, valvontaan ja muihin vastaaviin palveluihin käännettyä verovelvollisuutta ei noudateta (AVL 8 c § 1 mom.). Laskutustoimeksiantoineistosta löytyi tällaiseen tilanteeseen liittyen esimerkiksi laskutuksia, joissa kevytyrittäjä oli laskuttanut rakennusalan asiakasyritystä suorittamastaan rakentamistyöhön liittyvästä valvontatyöstä. Asiakasyrityksen ollessa rakennusalan yritys, joka muuten kuin satunnaisesti myy rakentamispalveluita, palvelumyynnissä olisi ollut kyse käännetystä verovelvollisuudesta, mikäli myyty työsuorite ei olisi liittynyt rakentamispalveluiden valvontatehtäviin. Koska palvelumyynnissä kyseessä oli töiden valvonta, käännetty arvonlisäverovelvollisuus ei tullut sovellettavaksi, vaan myynnistä arvonlisäverovelvollinen oli palvelun myyjä (AVL 31 § 3 mom. 2 k.). Käytettävässä laskutusaineistossa oli myös saman kevytyrittäjän samalle asiakasyritykselle tekemiä laskutuksia, joissa tilanne oli muuten edellä kuvatun kaltainen, mutta myyty palvelu ei ollut valvontaa, vaan kirvesmiehen työtä. Myydyn rakentamispalvelun luonne oli ratkaisevalla tavalla erilainen, sillä tässä tapauksessa rakennusalan käännteinen arvonlisäverovelvollisuus tuli sovellettavaksi, koska kyseessä oli kiinteistöön kohdistuva rakennustyö (AVL 31 § 3 mom. 1 k.).

Esimerkki 4.

Laskutusaineistossa oli myös useita laskutuksia, joissa itse suoritettu palvelu ei ole katsottavissa sellaiseksi rakentamispalveluksi, joka mahdollistaisi rakennusalan käännetyt arvonlisäverovelvollisuuden soveltamisen laskutuksessa. Tällaisessa tilanteessa itse asiakasyritys saattaa olla toimintansa perusteella luokiteltavaksi yritykseksi, joka myy rakentamispalveluita muuten kuin satunnaisesti, mutta jos suoritettu palvelu ei ole rakentamispalvelua, käännettyä verovelvollisuutta ei noudateta. Esimerkiksi tällaisesta voidaan nostaa esille laskutus, jossa kevytyrittäjä laskutti kiinteistöhuoltoyhtiötä kiinteistöllä suoritetuista lumitöistä. Asiakasyrityksen myyntitoiminta saattaa sisältää rakentamispalveluiden myyntiä muuten kuin satunnaisesti, mutta itse myyty palvelu ei Verohallinnon ohjeen perusteella ole luokiteltavissa rakentamispalveluksi, jolloin laskutuksessa ei myöskään voida noudattaa käännettyä verovelvollisuutta (Verohallinto, 2020. Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus). Tilanne tulkitaan siis muuksi kuin rakentamispalvelun myynniksi, jolloin laskusta arvonlisäveron suhteen verovelvollinen on pääsäännön mukaisesti palvelun myyjä (AVL 2 § 1 mom.).

Edellä on esitetty palvelumyyntitilanteita, joissa itse myyntiartikkeli on ollut yksiselitteisesti palvelu. Rakentamisalalla esiintyy kuitenkin tilanteita, joissa työn suorittaminen vaatii materiaalien ja työkalujen käyttöä. Tällöin arvonlisäveron suhteen ongelmaksi saattaa muodostua se, millaiseksi myynniksi laskutus katsotaan. Verohallinto on ottanut asiaan kantaa Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus -ohjeessaan. Tulkinnan mukaan ratkaisevaa tilanteessa on se, mikä on myynnin pää- ja mikä sivutuote eli kyseessä on luvussa 4 esitetty liittymisperiaate. Tyhjentävää vastausta tällaisiin tilanteisiin ei voida antaa, mutta lähtökohtaisesti tarkastellaan, mikä on ollut laskutuksen pääsuorite, jolloin arvonlisäverotuskäytäntö menee tämän mukaan. (Verohallinto, 2020. Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus.)

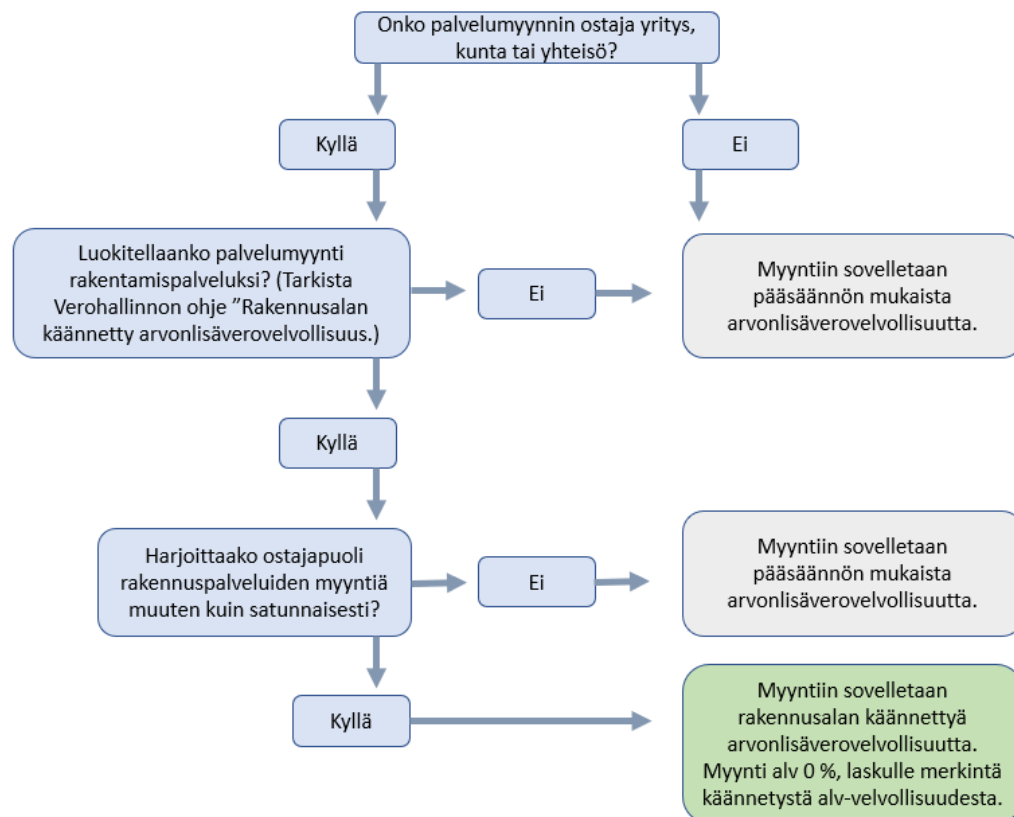
Esimerkki 5.

Esimerkkinä laskutuksen pää- ja sivutuotteesta voidaan antaa laskutustoimeksiantoineiston tapaus, jossa kevytyrittäjä laskutti asiakasyritystä rakennustyömaalla toteutetusta puutyöstä. Kyseisen asiakasyrityksen päätoimiala oli rakennusala ja yritys myi rakentamispalveluita muuten kuin satunnaisesti. Kevytyrittäjän suorittama palvelu työmaalla koski rakentamispalveluita ja työhön sisältyi pienten työmateriaalien kuten ruuvien ja hiomapaperin käyttöä. Koska myynnin suhteen voitiin katsoa, että

laskutettavassa työssä oli kokonaisuutena kyseessä rakentamispalvelun myynti, myös pienimuotoisen materiaalikulun katsottiin kuuluvan rakennusalan käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden alle. Tällöin myynnin pääsuoritteeksi luettava rakentamispalvelu määritteli laskun arvonlisäverokohtelun ja laskutus noudatti kokonaisuudessaan rakennusalan käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta (Verohallinto, 2020. Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus).

Oheisessa kaaviossa 8. on esitetty päättelyketju rakennusalan käännetystä arvonlisäverovelvollisuudesta. Aihetta koskeviin kysymyksiin voidaan hakea suuntaa antavaa vastausta ketjun avulla etenemällä ylimmästä kysymyksestä alaspäin aina seuraavaan kysymykseen käsiteltävän laskutustapauksen tiedoilla. Päättelyketjua käyttäessä tulee huomioida, että tällaisessa yksinkertaisessa kaaviossa voidaan esittää ainoastaan sääntelyn pääpiirteet. Rakennusalan käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden kohdalla oleellinen tekijä on se, onko myyty palvelu luokiteltavissa rakennuspalveluksi. Koska tyhjentävää vastausta tähän kysymykseen ei voida aiheen laajuuden vuoksi esittää tässä työssä, asian selvittämisessä voi käyttää apuna Verohallinnon ohjeistuksia.

Kaavio 7. Suuntaa antava päättelyketju rakennusalan käännetystä arvonlisäverovelvollisuudesta.

5.3 Kansainvälisen kaupan arvonlisäverotus

Kansainvälistä palveluiden kauppaa koskevan sääntelyn kannalta keskeisessä roolissa ovat myyntimaasäännökset. Myyntimaasäännösten perusteella määritetään se, sovelletaanko myyntiin ostajan vai myyjän maan arvonlisäverotussäännöksiä. Verotussäännökset puolestaan ratkaisevat sen, noudatetaanko myyntiin käännettyä verovelvollisuutta, vai onko myynnin arvonlisäverovelvollinen osapuoli myyjä. Niin ikään suoritettavan veron määrä määräytyy myyntimaan sääntelyn perusteella. Merkitystä on lisäksi sillä, millainen myydyn palvelun luonne on ja onko palvelun ostaja elinkeinonharjoittaja vai kuluttaja. Monessa tapauksessa ratkaisevaa on lisäksi myyjän tai ostajan kotipaikka tai kiinteän toimipaikan sijainti. Myynnin arvonlisäverotukselliseen kohteeluun saattaa liittyä myös muita huomioitavia seikkoja myyntimaasta riippuen. (Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus.)

Suomen lainsäädännössä myyntimaasäännökset sisältyvät arvonlisäverolain 64–69 §:ään, jotka perustuvat EU:n arvonlisäverodirektiiviin. Lisäksi osa kansallista lainsäädäntöä ovat EU-neuvoston täytäntöönpanoasetukset ja palvelukauppauudistukseen liittyvä tulkintasäännös. Näiden säännösten perusteella määräytyy se, millä maalla on kaupasta verotusoikeus sekä minkä maan verolainsäädäntöä myyntitilanteessa noudatetaan. (Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus.)

Sääntely on erilaista riippuen siitä, onko kyseessä tavaroiden vai palveluiden kauppaa koskeva tilanne. Tämän työn kannalta tavaroiden kauppaa koskevan sääntelyn käsittely ei ole tarkoituksenmukaista, koska laskutuspalvelun käyttö ei lähtökohtaisesti sovellu tavaramyyntiin. Tästä syystä työssä keskitytään palveluiden kauppaa koskevaan sääntelyyn. Koska kyseessä on lisäksi osa-alue, joka on hyvin laaja ja runsaasti säädelty, mutta tapausten määrään nähden kyseessä ei ole erityisen merkityksellinen aihe kohdeyrityksen kannalta, teorian tarkastelu rajoitetaan lakisääntelyn yleispiirteisiin, eikä työssä näin ollen käsitellä kansainvälisen kaupan osalta yksityiskohtaisimpia erityispiirteitä.

Myyntimaata koskevat yleissäännökset. Näiden noudattaminen on pääsääntö, mikäli myytävää palvelua ei koske jokin erityissäännös. Yleissäännösten mukaan myyntimaa on lähtökohtaisesti se maa, johon ostaja on sijoittautuneena, kun ostaja on

elinkeinonharjoittaja eli yritys. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa yrityksen kiinteä toimipaikka sijaitsee Suomessa tai yrityksen liiketoiminnan kotipaikka on Suomessa. Tällöin myyntimaaksi katsotaan Suomi, vaikka yritys olisikin ulkomaalainen. (AVL 65 §; Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus.)

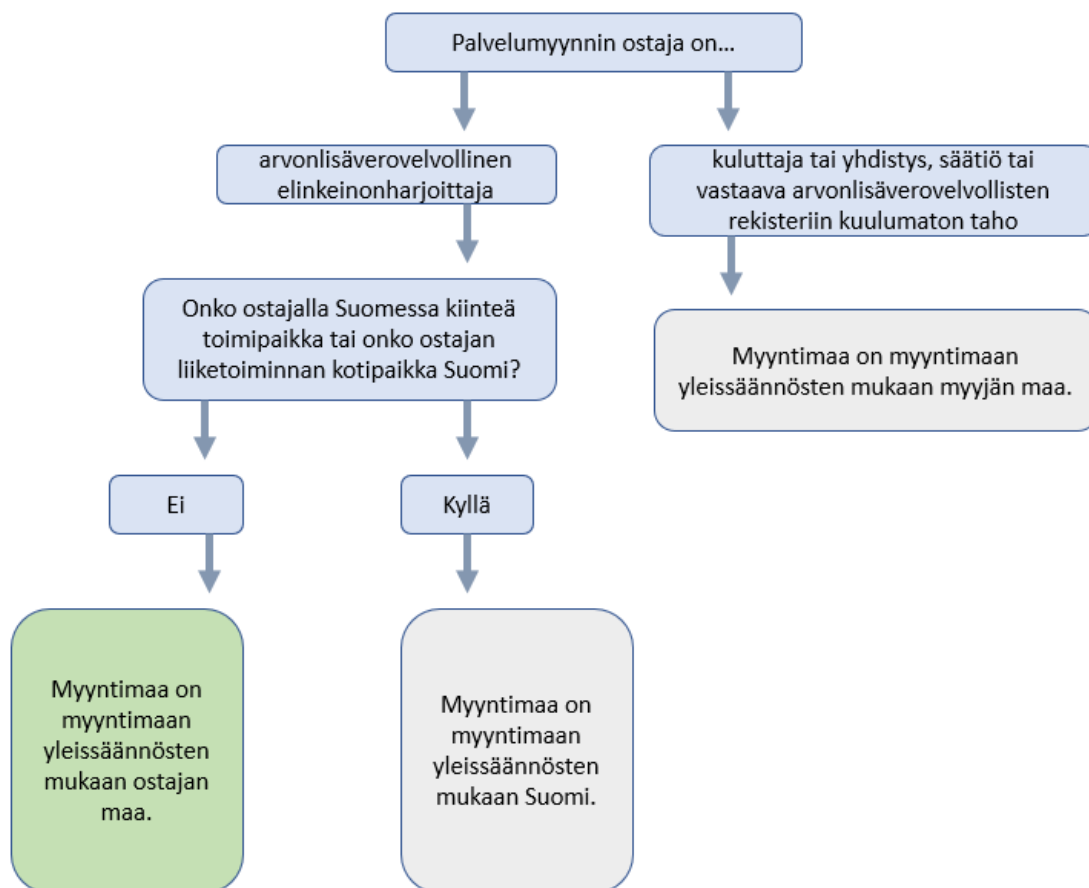
Ostajan ollessa yksityishenkilö eli kuluttaja, myyntimaaksi katsotaan yleissäännösten mukaan se maa, johon myyjä on sijoittautunut (AVL 66 §). Sama säännös pätee, kun ostaja on esimerkiksi yhdistys tai säätiö, joka ei ole arvonlisäverovelvollisten rekisterissä. Kun siis Suomesta myydään palvelu ulkomailla sijaitsevalle yksityishenkilölle, myytävän palvelun myyntimaan katsotaan lain säännösten perusteella olevan Suomi. Tilanteissa, joissa palvelun myyntimaa on Suomi, noudatetaan myynnissä Suomen arvonlisäverotusta koskevaa lainsäädäntöä. (Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus; Äärilä ym., 2022, luku 3, kohta Kansainvälinen kauppa.)

Edellä esitettyjen myyntimaasäännösten lisäksi tiettyihin toimialoihin sovelletaan yleissäännöksestä poikkeavia erityissäännöksiä. Koska kyseessä olevat toimialat eivät kuitenkaan pääasiassa kosketa laskutuspalvelua käyttäviä kevytyrittäjiä esimerkiksi siksi, että kyseessä on vuokraustoiminta, tai toiminta liittyy tavaran myyntiin, poikkeuksia käsitellään tässä työssä kappaleesta jäljempänä vain soveltuvilta osin.

Kun palvelun myyntimaan katsotaan olevan Suomi, palvelun myynnistä tulee suorittaa arvonlisävero Suomeen kulloinkin voimassa olevan arvonlisäverosääntelyn mukaisesti. Poikkeuksen muodostavat tilanteet, joissa myydään sellaista palvelua, johon sovelletaan verottomuussäännöstä, sillä tällöin myynti jää arvonlisäverotuksen ulkopuolelle, eikä siitä suoriteta lainkaan arvonlisäveroa. Kun myynnissä noudatetaan Suomen arvonlisäverosääntelyä, verovelvollinen on pääsäännön mukaan myyjä, mikäli myyntiin ei sovelleta käännettyä verovelvollisuutta. Käännetyn verovelvollisuuden tapauksessa verovelvollinen on pääsäännöstä poiketen ostaja. (Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus.)

Alla kaaviossa 8. on nähtävissä kansainvälisen kaupan myyntimaata koskeva päätteilyketju. Tilanteissa, joissa myynti toteutetaan toiseen maahan, voidaan ketjun avulla hakea suuntaa antava ratkaisu palvelumyynnissä noudatettavan myyntimaan kysymykseen. Ketjussa lähdetään liikkeelle valitsemalla ylimmässä kohdassa laskutettava

taho käsiteltävän laskutustapauksen mukaisesti ja siirtymällä sen jälkeen seuraavaan kohtaan, kunnes päästään ratkaisuun. Kuten muissakin esitetyissä päättelyketjuissa, tämänkin ketjun kohdalla on kuitenkin huomioitava, että tällaisessa yksinkertaisessa kaaviossa ei ole mahdollista huomioida kaikkia erityistapauksia.

Kaavio 8. Suuntaa antava päättelyketju koskien kansainvälisen kaupan myyntimaata.

5.3.1 Yhteisömyynnin käännetty arvonlisäverovelvollisuus

Euroopan unionin neuvoston laatima arvonlisäverodirektiivi mahdollistaa jäsenvaltioiden käyttää pääsäännöstä poikkeavaa käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta EU:n sisällä tapahtuvissa myynneissä (Euroopan unionin neuvoston direktiivi 2006/112/EY, s. 39; Terra & Kajus, 2021, s. 1420). Tämän seurauksena kaikissa EU-maissa on voimassa tietyiltä osin samat säännökset EU-maiden välistä palvelukauppaa koskien. Kyseisten yleissäännösten mukaan käännetty verovelvollisuus tulee kyseeseen aina, kun palvelumyynti tapahtuu elinkeinonharjoittajien välillä niin sanottuna yhteisömyyntinä,

eli palvelu myydään yritykseltä yritykselle EU-maasta toiseen EU-maahan. Suomen arvonlisäverolaki lukee tämän lisäksi käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden piiriin tiettyjä muitakin palvelumyyntitilanteita. Palvelumyyntiin ei kuitenkaan sovelleta käännettyä verovelvollisuutta silloin, kun palvelumyyntiä koskee jokin erityissäännös, ostajalla on myyjän maassa kiinteä toimipaikka tai ostajan liiketoiminnan kotipaikka on myyjän maassa. (Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus.)

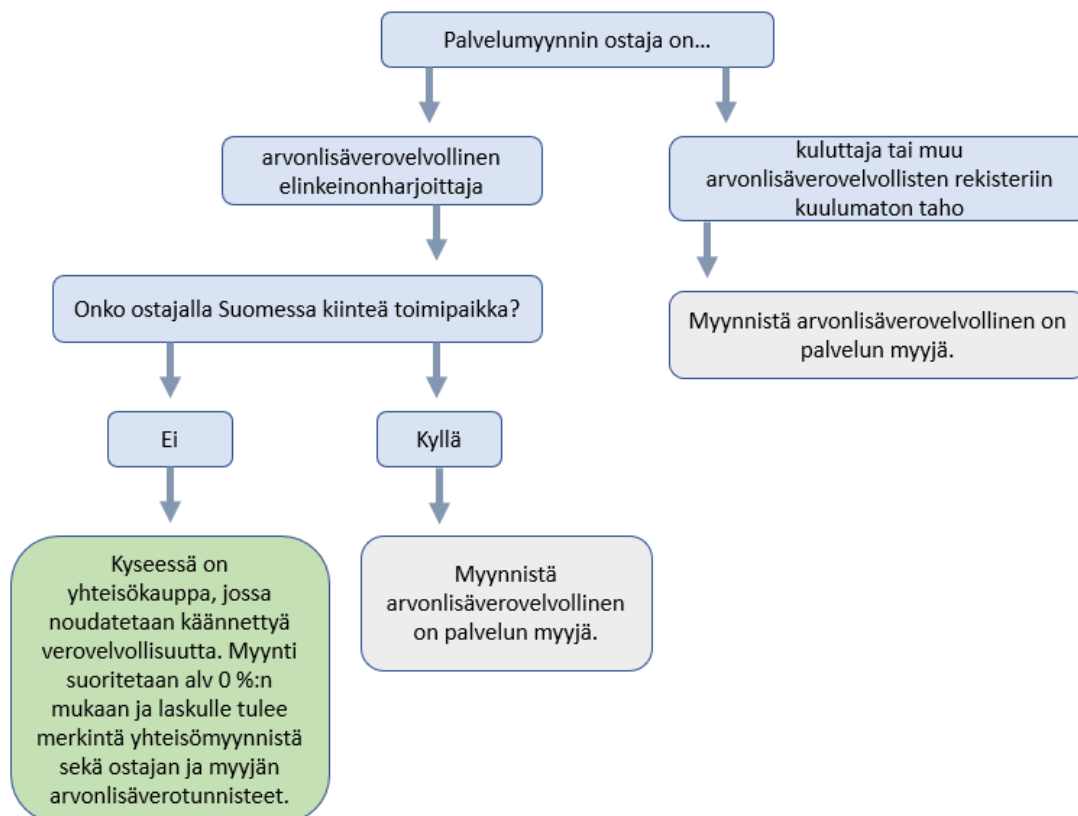
Käännetyn verovelvollisuuden tapauksissa myynti suoritetaan myyjän osalta ilman arvonlisäveroa ja ostaja suorittaa arvonlisäveron omaan maahansa kyseisessä valtiossa voimassa olevien arvonlisäverosäännösten mukaisesti. (Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus.) Yhteisömyynnin kohdalla laskutus tehdään sitten 0 %:n alv-kannalla ja laskulle tulee tehdä merkintä yhteisömyynnistä. Laskulle tulee merkitä myös sekä myyjän että ostajan arvonlisäverotunniste. (Verohallinto, 2019. Laskutusvaatimukset arvonlisäverotuksessa.)

Esimerkki 1.

Toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiannoissa kansainvälisen kaupan myynnistä luodut laskutukset ovat määrältään kaiken kaikkiaan hyvin vähäisiä. Lisäksi huomattava osa näistä lukeutuu yhteisökaupan piiriin, jossa kauppaa on käyty Suomesta toiseen EU-maahan. Eräässä laskutuksessa kevytyrittäjä laskutti tanskalaista asiakasyritystä palvelumyynnistään. Koska kyseessä oli kerrotun mukaisesti kauppa kahden EU-maan välillä, jonka lisäksi asiakas oli omassa kotimaassaan arvonlisäverovelvollinen yritys, laskussa tuli noudatettavaksi yhteisökaupan käännetty arvonlisäverovelvollisuus (Terra & Kajus, 2021, s. 1420; Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus). EU-maiden välillä suoritettava yhteisökauppa on luonteeltaan melko suoraviivaista arvonlisäverotuksen suhteen, koska sääntely on yhtenäinen koko EU-alueella. Tämän vuoksi tässä työssä ei nosteta esille useampia asiaan liittyviä esimerkkejä.

Alla on nähtävissä kaavio 9., jossa on kuvattu yhteisömyyntinä toteutettavan palvelumyynnin päättelyketju. Päättelyketjua voidaan käyttää suuntaa antavana apuna pohdittaessa myynnistä arvonlisäverovelvollista osapuolta. Ketjun käyttö aloitetaan valitsemalla ylimmästä kohdasta laskutettava taho käsiteltävän laskutustapauksen

mukaisesti. Tämän jälkeen siirrytään ketjun seuraavaan kohtaan, kunnes päästään ratkaisuun. Yksinkertaistetussa ketjussa ei kuitenkaan ole mahdollista huomioida kaikkia erityistapauksia.

Kaavio 9. Suuntaa antava päättelyketju yhteisökaupan käännetystä arvonlisäverovelvollisuudesta.

5.3.2 Palvelumyynti EU-maiden ulkopuolelle

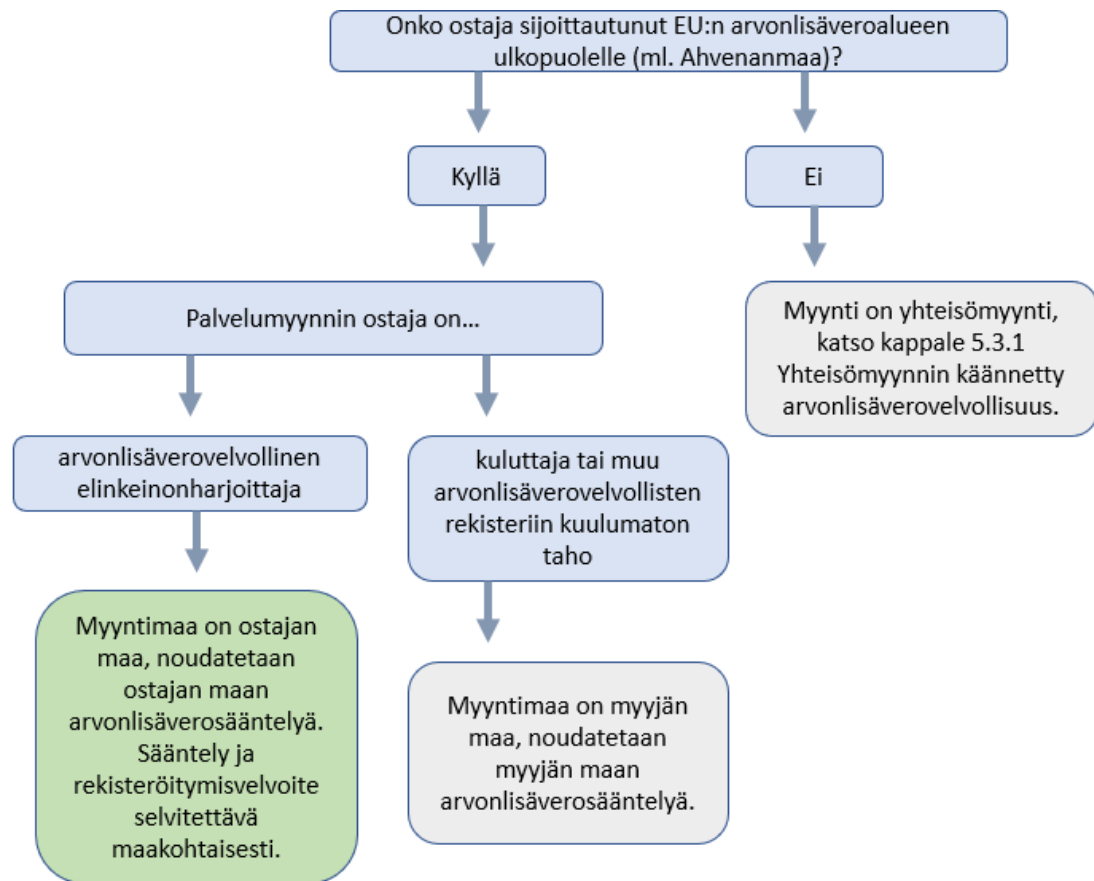
Jos palvelumyynnin myyntimaasäännösten mukaan myyntimaa on muu kuin EU-maa, myyjän tulee selvittää myyntimaan arvonlisäverosäännöksistä myyntiin mahdollisesti sovellettava käännteinen verovelvollisuus, onko ostaja rekisteröity kotimaassaan arvonlisäverovelvolliseksi sekä se, onko myyjän tarve rekisteröityä kyseisessä maassa arvonlisäverovelvolliseksi. Tilanteessa, jossa ostaja on yksityishenkilö tai ulkomaalainen, jolla ei ole Suomessa kiinteää toimipaikkaa, ja joka ei ole rekisteröityneenä arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, myyntitilanteeseen ei sovelleta käännettä verovelvollisuutta, vaan verovelvollinen on pääsäännön mukaisesti palvelun myyjä (AVL

9 §). Erityishuomautuksena todettakoon, että Ahvenanmaa ei lukeudu EU:n arvonlisäveroalueeseen, vaan ahvenanmaalaisen asiakkaan kanssa noudatetaan samaa sääntelyä kuin EU:n ulkopuolisten valtioiden kanssa (Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus; Äärilä ym., 2022, luku 3, kohta Kansainvälinen kauppa).

Esimerkki 1.

Toimeksiantajayrityksen kansainväliset laskutustoimeksiannot liittyvät pääsääntöisesti EU-maiden välillä käytävään yhteisökauppaan. Joitakin laskutustoimeksiantoja muita ulkomaita koskien on kuitenkin tullut yrityksen käsittelyyn vuosien saatossa. Yksi viimeisimmistä muuhun kuin EU-maahan suuntautuneista laskutustoimeksiannoista koski kevytyrittäjää, joka laskutti yhteistyöstä elektroniikkavalmistajaa. Asiakkaan kotipaikka oli Sri Lanka. Koska kyseinen laskutus koski EU:n ulkopuolista maata, oli tarpeen selvittää ostajan liikepaikkana toimivan maan verotuskäytäntö palvelumyynnin osalta (Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus). Selvityksessä kävi ilmi, että asiakasyritys kuuluu kotimaassaan arvonlisäverovelvollisten rekisteriin. Myyjän sitä vastoin ei ollut tarpeen rekisteröityä ostajan kotimaassa verovelvolliseksi, vaan palvelumyyntiin sovellettiin laskutuksen osalta 0 % alv-kantaa.

Alla olevassa kaaviossa 10. on esitetty liikuntapalveluiden arvonlisäverotuksen päätelyketju. EU:n arvonlisäveroalueen ulkopuolelle suuntautuvien palvelumyyntien myyntimaata ja arvonlisäverovelvollista voidaan selvittää suuntaa antavasti ketjun avulla. Ketjussa aloitetaan vastaamalla ylimpänä näkyvään kysymykseen käsiteltävän laskutustapauksen mukaan. Tämän jälkeen siirrytään seuraavaan kohtaan. Lopuksi päästään ketjun ratkaisuun. Huomioitavaa on, että tällaisessa yksinkertaisessa kaaviossa ei ole mahdollista esittää kaikkia erityistapauksia. Koska EU:n arvonlisäveroalue poikkeaa hieman EU:n jäsenvaltioiden muodostamasta alueesta, oleellista näissä tapauksissa on selvittää, tapahtuuko myynti EU:n arvonlisäveroalueen ulkopuolelle. Apuna asian selvittämisessä voi käyttää esimerkiksi Verohallinnon ohjeita.

Kaavio 10. Suuntaa antava päättelyketju koskien EU:n ulkopuolista palvelumyyntiä.

5.3.3 Immateriaalipalvelut

Kun myydään palveluita, jotka keskittyvät aineettomiin oikeuksiin ja palveluihin, on kyse immateriaalipalveluista. Kyseisiksi palveluiksi luetaan esimerkiksi tekijänoikeudet, lisenssit ja vastaavat oikeuksien luovuttamiset, mainospalvelut, konsultointi-, suunnittelu-, kirjanpito-, kirjoitus- ja käännöspalvelut sekä atk-ohjelman tai -järjestelmän suunnittelu- ja ohjelmointipalvelut. Tällaisissa tapauksissa noudatetaan lähtökohteisesti myyntimaan yleissäännöstä. Yritykselle suoritettu palvelumyynti katsotaan siis myydyksi Suomessa, jos palvelu luovutetaan ostajan Suomessa sijaitsevaan kiinteään toimipaikkaan tai jos ostajan liiketoiminnan kotipaikka on Suomessa. Jos taas palvelun luovutuspaikka on muu kuin Suomi tai se luovutetaan asiakkaan ulkomailla sijaitsevaan kiinteään toimipaikkaan, myyntimaaksi katsotaan se maa, johon ostaja on sijoittautunut. (AVL 65 §.)

Yksityishenkilölle tapahtuvassa myyntitilanteessa myyntimaa on Suomi silloin, kun palvelu luovutetaan myyjän Suomessa sijaitsevasta kiinteästä toimipaikasta tai myyjän liiketoiminnan kotipaikka on Suomi (AVL 66 §). Huomioitavaa on kuitenkin, että yksityishenkilölle tapahtuvassa palvelumyynnissä noudatetaan erityissäännöstä. Erityissäännöksen mukaan myyntimaan ei katsota olevan Suomi, jos ostaja on sijoittautunut EU:n ulkopuolelle. Tilanne on tällainen silloin, kun ostajan kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka on EU:n ulkopuolella. Tällaisessa tapauksessa palvelumyynnistä ei suoriteta veroa Suomeen, mutta myyjän on selvitettävä, syntyykö hänelle myynnin perusteella verotuksellisia velvollisuuksia ostajan valtiossa. (AVL 69 h §; Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus.)

Esimerkki 1.

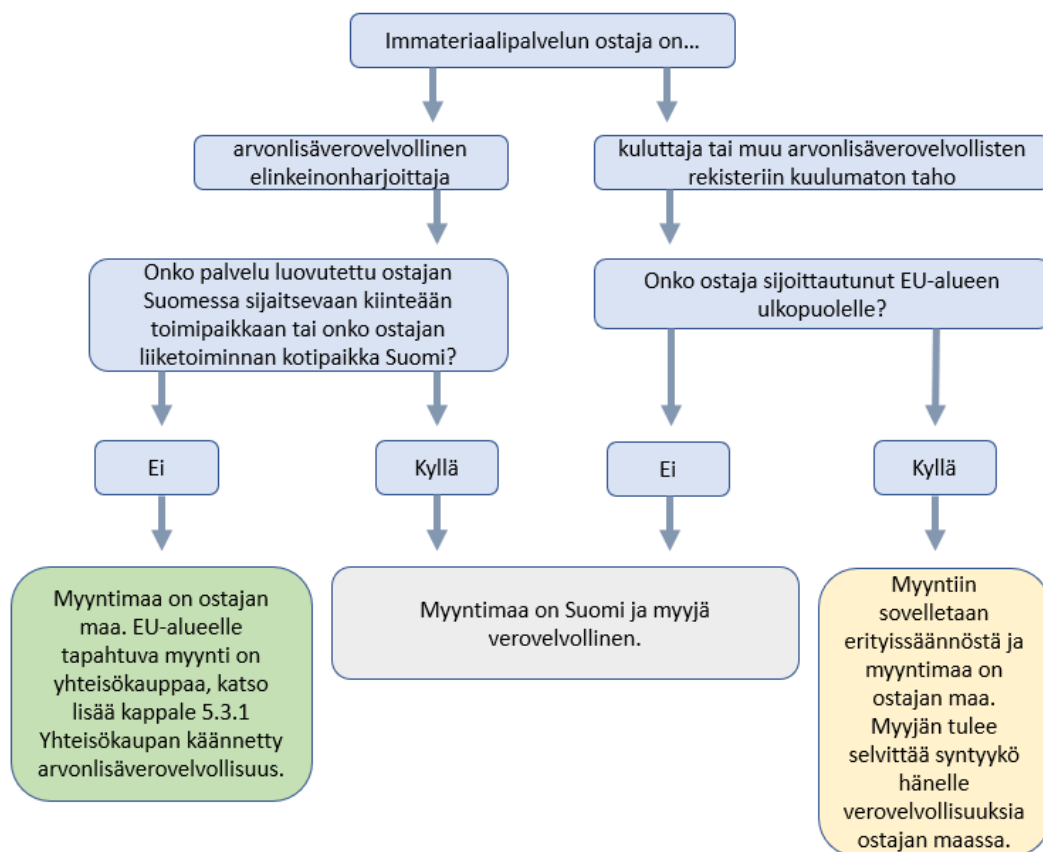
Immateriaalipalveluiden kansainvälisestä kaupasta esimerkkinä laskutustoimeksiantoineistosta voidaan nostaa esiin laskutus, jossa kevytyrittäjä laskutti asiakasyritystä, joka oli arvonlisäverovelvollinen kotimaassaan Tanskassa. Laskutuksen aiheena oli immateriaalipalveluksi luokiteltava yhteistyö liittyen sosiaalisen median palveluun TikTokiin. Asiakasyrityksen liiketoiminnan kotipaikka oli Tanska, eikä yrityksellä ollut Suomessa kiinteää toimipaikkaa, joten myyntimaaksi katsottiin myyntimaan yleissäännösten perusteella Tanska (AVL 65 §). Koska palvelumyynti tapahtui EU-maiden välillä, myyntimaan merkitys ei verovelvollista ratkaistaessa ollut erityisen oleellinen, koska kaikissa EU-maissa noudatetaan säännöstä, jonka perusteella EU-maiden välillä tapahtuvassa palveluiden yhteisökaupassa palvelun ostaja on arvonlisäveron suhteen verovelvollinen (Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus). Tällä perusteella kyseiseen immateriaalipalvelun myyntiin sovellettiin yhteisökaupan käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta.

Esimerkki 2.

Myyntimaata ratkaistaessa huomiota tulee edellä kerrotun tavoin kiinnittää siihen, onko ulkomaalaisella asiakasyrityksellä kiinteää toimipaikkaa myyjän kotimaassa. Toisessa laskutusaineistosta löytyvässä yhteisökauppaa koskevassa palvelumyyntiesimerkissä kyse oli tältä ratkaisevalta osin toisenlaisesta tilanteesta. Tapauksessa laskutettava palvelu oli kevytyrittäjän asiakasyritykselle luoma sisältö asiakkaan sosiaalisen median kanavaan Instagramiin. Asiakas oli yritys, jonka liiketoiminnan kotipaikka sijaitsee Ruotsissa, mutta jolla oli myös kiinteitä toimipisteitä Suomessa. Tässä

tapauksessa noudatettavaksi ei tullut yhteisömyynnistä huolimatta käännetty arvonlisäverovelvollisuus, koska asiakasyritys oli arvonlisäverovelvollinen myös Suomessa ja palvelu voitiin katsoa luovutetuksi asiakkaan Suomessa sijaitsevaan kiinteään toimipaikkaan (AVL 9 § 2 mom. 1 k.). Laskutuksessa noudatettiin siten verovelvollisuuden suhteen yleissäännöstä, eli mynnistä verovelvollinen oli palvelun myyjä (AVL 2 § 1 mom.).

Immateriaalipalvelumyyntien kansainvälisen kaupan sääntely on vaihtelevaa ja hyvin tapauskohtaista. Alla kaaviossa 11. on esitetty suuntaa antava päättelyketju, jota voidaan käyttää apuna myynnin palvelumaata ratkaistaessa. Ensin ketjusta tulee valita laskutettava taho käsiteltävän laskutustapauksen mukaisesti. Tämän jälkeen edetään ketjussa kysymyksiin vastaamalla, kunnes päästään ratkaisuun. On kuitenkin huomioitava, että kaaviossa ei ole mahdollista esittää kaikkia erityistapauksia, vaan kyseessä on yksinkertaistettu ketju.

Kaavio 11. Suuntaa antava päättelyketju immateriaalipalveluiden arvonlisäverotuksesta kansainvälisessä kaupassa.

5.3.4 Sähköiset palvelut

Sähköisinä palveluina käsitellään arvonlisäverotuksessa sellaisia palveluita, jotka toteutetaan internetin tai sähköisen verkon välityksellä. Kyseiset palvelut ovat lisäksi pääasiassa automatisoituja, vaativat vain vähän ihmisen osallistumista, eikä niitä voida suorittaa ilman tietotekniikkaa. (Neuvoston täytäntöönpanoasetus 282/2011, 7. art. 1 k.) Edellä kuvatun kaltaisina sähköisinä palveluina pidetään Neuvoston täytäntöönpanoasetuksen ja arvonlisäverolain mukaan esimerkiksi digitaalisten tuotteiden kuten ohjelmistojen luovutuksia, verkkosivustojen tai -sivujen toimittamista ja isännöimistä, ohjelmien ja laitteiden etäylläpitoa, kuvien, kirjoitusten ja tietojen luovuttamista ja tietokantojen käyttöön antamista sekä etäopetuspalveluiden suorittamista (AVL 69 j §; Neuvoston täytäntöönpanoasetus 282/2011, 7 art. 2 k.)

Sähköisten palveluiden kohdalla elinkeinonharjoittajalle suoritettua myyntimääriä määrättyä yleissäännön perusteella. Myyntimääriä katsotaan siten lähtökohtaisesti se maa, johon ostajan liiketoiminta on sijoittautuneena. Myyntimääriä voi olla myös tästä poikkeava maa, mikäli ostajan kiinteä toimipaikka sijaitsee kyseisessä maassa ja palvelu luovutetaan sinne. Tilanteissa, jossa ostajalla ei ole lainkaan liiketoiminnan kotipaikkaa tai kiinteää paikkaa, palvelu katsotaan myydyksi maassa, jossa on ostajan vakinainen asuinpaikka. (Neuvoston direktiivi 2006/112/EY, 44. art.; Verohallinto, 2021. Tele-, lähetys- ja sähköisten palvelujen arvonlisäverotus.)

Myyntimääriä koskevan yleissäännöksen mukaan kuluttajamyynnissä myyntimääriä määrättyä myyjän sijoittautumismaan perusteella, mutta sähköisten palveluiden myynnin kohdalla noudatetaan erityistä myyntimäärisäännöstä. Tämän erityissäännöksen mukaan myös kuluttajamyynnissä myyntimääriä määrättyä elinkeinonharjoittajien välisen myynnin tapaan ostajan sijoittautumismaan perusteella (Neuvoston direktiivi 2006/112/EY, 58. art.). Näin ollen, kun sähköinen palvelu myydään Suomesta ulkomaille sijoittautuneelle kuluttajalle, myyntimääriä on poikkeuksellisesti se maa, johon ostaja on sijoittautunut. Palvelu katsotaan myydyksi Suomessa niissä tilanteissa, joissa ostaja on sijoittautunut Suomeen tai ostajan kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka on Suomessa. (Verohallinto, 2021e; Verohallinto, 2021. Tele-, lähetys- ja sähköisten palvelujen arvonlisäverotus.)

Kuluttajamyynnissä arvonlisäverovelvollinen on pääsäännön mukaisesti kuitenkin aina myyjä, eli käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta ei elinkeinonharjoittajakaupan tapaan sovelleta. Tällöin, jos ostaja on sijoittautunut EU:n arvonlisäveroalueelle, myyjän tulee rekisteröityä ostajan maassa arvonlisäverovelvolliseksi ja suorittaa vero ostajan maahan kyseisen maan säädösten mukaisesti. Vaihtoehtona on myös rekisteröityä arvonlisäveron erityisjärjestelmän käyttäjäksi Suomessa ja suorittaa arvonlisäveroa sitä kautta. Arvonlisäveron erityisjärjestelmään rekisteröityneenä myyjän ei tarvitse ilmoittautua arvonlisäverosta verovelvolliseksi kaikissa niissä valtioissa, joissa myyntitoimintaa harjoittaa. Mikäli ostaja on sijoittautunut EU:n arvonlisäveroalueen ulkopuolelle, sovelletaan ostajan maan arvonlisäverosäädöksiä. (Verohallinto, 2021e.)

EU:n arvonlisäveroalueen sähköisten palveluiden kuluttajakaupassa on kuitenkin myyntimaan erityissäännöksen suhteen huomioitava, että mikäli

1. palvelun myyjällä on liiketoiminnan kotipaikka EU:n arvonlisäveroalueella tai kiinteä toimipaikka vain yhdessä EU-maassa
2. palvelu luovutetaan muuhun kuin EU-maahan sijoittautuneelle kuluttajalle
3. palvelun myyjän sähköisten palveluiden myynnin arvonlisäveroton kokonaisymyynti kuluvana ja sitä edeltävänä kalenterivuonna on ollut enintään 10 000 € kalenterivuodessa

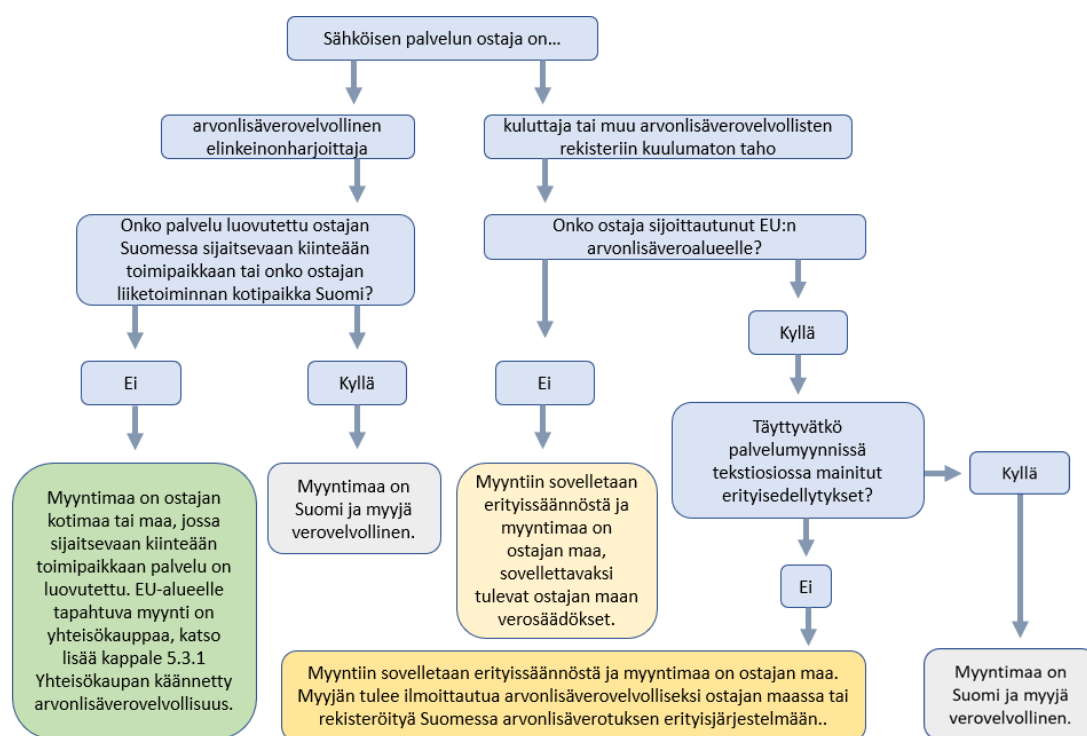
erityissäännöstä ei noudateta, vaan sovellettavaksi tulevat myyntimaan yleissäännökset. Tällöin kuluttajamyynnissä EU:n arvonlisäveroalueella myyntimaaksi katsotaan se maa, johon myyjä on sijoittautunut. Jos jokin edellä esitetyistä edellytyksistä ei täyty, noudatetaan erityistä myyntimaasäännöstä. (Verohallinto, 2021. Tele-, lähetys- ja sähköisten palvelujen arvonlisäverotus.)

Esimerkki 1.

Koska toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiannot ovat huomattavalta osin osoitettu yritysasiakkaille, ei työtä varten läpi käydystä laskutusaineistosta tai sen ulkopuolisesta laskutushistoriasta löytynyt tapausta, jossa olisi noudatettu sähköisten palveluiden kuluttajamyynnin myyntimaan erityissäännöstä. Aineistossa oli kuitenkin esimerkki sähköisten palveluiden myynnistä tilanteessa, jossa asiakas on toiseen EU:n arvonlisäveroalueen maahan sijoittautunut yritys. Kyseisessä laskutuksessa kevytyrittäjä myi palvelua yritykselle, jonka kotipaikka oli Luxemburg. Myyty palvelu oli verkkosivujen ylläpitoa, johon sisältyi myös verkkotunnusten hankkiminen

asiakasyrityksen verkkosivujen käyttöä varten. Koska laskutettava asiakas oli EU-maahan sijoittautunut elinkeinonharjoittaja ja kyseessä oli palvelumyynti, noudatettiin laskussa myyntimaan yleissäännöstä. Näin ollen palvelun myyntimaaksi katsottiin ostajan myyntimaa eli Luxemburg. (Neuvoston direktiivi 2006/112/EY, 44. art.) Koska kyseessä oli lisäksi yhteisökauppa, noudatettiin laskutuksessa EU-maissa voimassa olevaa säännöstä käänteisestä arvonlisäverovelvollisuudesta, jolloin arvonlisäveron suhteen verovelvollinen palvelumyynnistä oli luxemburgilainen asiakasyritys (Verohallinto, 2021. Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus).

Oheisessa kaaviossa 12. on kuvattu sähköisten palveluiden myynnin arvonlisäverotusta kansainvälisessä kaupassa. Koska aiheeseen liittyy paljon sääntelyä ja osaan tapauksista sovelletaan myyntimaan erityissäännöstä, ei ketjussa ole mahdollista esittää kaikkia sähköisten palveluiden myyntitilanteita. Ketjua voidaan kuitenkin käyttää suuntaa antavana apuna sähköisten palveluiden arvonlisäverotuksellisia kysymyksiä ratkaistaessa. Ketjun käyttö aloitetaan valitsemalla ensin käsiteltävän laskutustapauksen mukainen laskutettava taho. Tämän jälkeen siirrytään eteenpäin seuraaviin kysymyksiin, kunnes päästään ketjun ratkaisuun.

Kaavio 12. Suuntaa antava päättelyketju sähköisten palveluiden arvonlisäverotuksesta.

5.4 Arvonlisäveroton palvelumyynti

Osa myytävistä palveluista lukeutuu verosta vapautettuun arvonlisäverottomaan myyntiin. Tällöin kyseiset palvelut jäävät kokonaan arvonlisäverotuksen ulkopuolelle, eikä niistä suorita arvonlisäveroa sen enempää myyjä kuin ostajakaan. Verottomuus on kuitenkin poikkeus, joka koskee ainoastaan tiettyjä toimialoja. Arvonlisäverottomuus koskee myös vähennysoikeutta, eikä arvonlisäverotonta myyntiä harjoittavalla toimijalla siten ole oikeutta tehdä myytävien hyödykkeiden aiheuttamien hankintojen arvonlisäveron suhteen vähennyksiä, vaan ostoihin sisältyvä arvonlisävero jää myyjän kustannukseksi. (Nyrhinen ym., 2019, s. 158.) Arvonlisäverottomat toimialat ovat pääasiassa esimerkiksi sellaisia luvanvaraisia aloja, jotka eivät kosketa laskutuspalveluiden laskutustoimeksiantoja. Tästä syystä tässä työssä käsitellään ainoastaan niitä arvonlisäverottomia palvelumyyntejä, jotka ovat kohdeyrityksen kannalta merkityksellisiä.

5.4.1 Tekijänoikeuskorvaukset

Arvonlisäverolaki säättää tietyt tekijänoikeuslaissa (404/1961) määritellyt tekijänoikeuskorvaukset verovapaiksi. Kyseisiä arvonlisäverottomia korvauksia ovat kirjallisesta tai taiteellisesta teoksesta, käännösteoksesta, muunnellusta taideteoksesta tai koomateoksesta saadut korvaukset. (AVL 45 § 1 mom. 4 k.; TOL 1 §, 4 §, 5 §.) Verottomien korvausten ulkopuolelle on kuitenkin laissa rajattu TOL 1 §:ssä mainitut valokuvat, mainosteokset, kartat, kartan valmistamiseen käytetyt aineistot, automaattiset tietojenkäsittelyjärjestelmät, tietokoneohjelmat sekä elokuvien, video-ohjelmien ja muun vastaavan ohjelman esittämisöikeus (AVL 45 § 2 mom.).

Esimerkki 1.

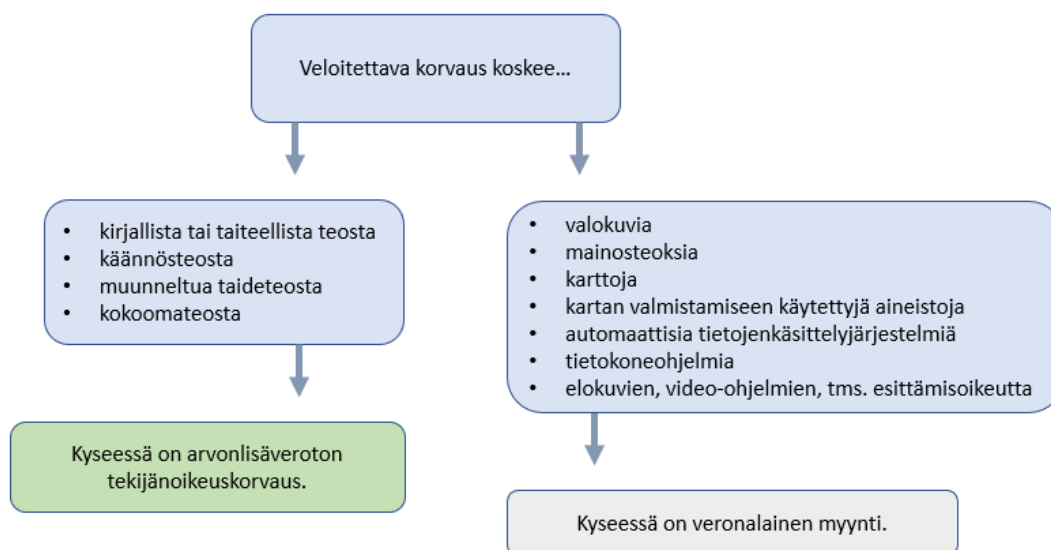
Toimeksiantajan laskutustoimeksiantoaineistossa ei esiintynyt juurikaan tekijänoikeuskorvauksiin liittyviä laskutuksia, eli voidaan päätellä, ettei kyseessä ole toimeksiantajayrityksen kannalta keskeinen myyntipalvelu. Koska käsiteltävästä laskutusaineistosta löytyi kuitenkin yksi selkeä arvonlisäverottomaan tekijänoikeusmyyntiin liittyvä laskutus, nostetaan kyseinen tapaus esille esimerkkinä. Kyseisessä laskutuksessa musiikkialalla toimiva kevytyrittäjä laskutti niin ikään musiikkialalla toimivaa asiakasyritystään kappaleensa tekijänoikeuksista. Koska laskutuksen aiheena oli

tekijänoikeuskorvaus, sovellettiin palvelumyynnissä arvonlisäverottomuutta (AVL 45 § 1 mom. 4 k).

Esimerkki 2.

Tekijänoikeusten kohdalla on oleellista kiinnittää huomiota siihen, millaisesta laskutettavasta teoksesta on kyse, sillä laskutuksen arvonlisäverokohtelu riippuu tästä seikasta. Laskutusaineistossa oli tapaus, jossa arvonlisäveroton tekijänoikeus ei tullut laskutuksessa noudatettavaksi, koska kohde, johon myyntitilanne liittyi, ei lukeutunut laissa määriteltyihin arvonlisäverottomaan myyntiin oikeuttaviin teoksiin. Tapauksen laskutuksessa kevytyrittäjänä toimiva valokuvaaja laskutti asiakasyritystä ottamistaan kuvista, joilla mainostettiin asiakkaan tuotteita. Laskuun sisältyi myös kuvien käsittelyä tietoteknisesti. Tilanteessa myytiin siten kevytyrittäjän valokuvaus- ja kuvankäsittelyosaamista, mutta itse myyntituotteena olivat asiakkaalle sähköisessä muodossa toimitetut valokuvat. Tässä laskutuksessa ei voitu soveltaa tekijänoikeuksien arvonlisäverottomuutta, sillä valokuvat on laissa rajattu arvonlisäverottomien tekijänoikeuksien ulkopuolelle (AVL 45 § 2 mom.). Näin ollen laskutuksen arvonlisäverokanta oli yleinen 24 %:n alv-kanta. Mikäli laskutuksessa olisi kuitenkin ollut kyseessä tilanne, jossa olisi noudatettu arvonlisäverotonta myyntiä tekijänoikeuksien osalta, olisi huomittavaksi tullut myös kappaleessa 4.4 käsitellyt liittymis- ja jakamisperiaatteet. Kyseisen laskutuksen kohdalla asiakkaalle toimitetut valokuvateokset olivat tiiviisti liitännäisiä myytyyn valokuvaus- ja kuvankäsittelypalveluun, eli kyseeseen olisi tullut liittymisperiaatteen noudattaminen (Nyrhinen ym., 2019, s. 313). Pääsuoritteeksi olisi todennäköisesti voitu katsoa itse kuvamateriaali, koska tuotekuvien käyttöön saaminen lienee olleen asiakkaalle myynnin oleellisin sisältö. Mikäli siis valokuvateokset olisivat lukeutuneet arvonlisäverottoman myynnin alueeseen, olisi koko laskutus mennyt pääsuoritteen mukaan, eli tässä tapauksessa laskutus olisi ollut kokonaisuudessaan arvonlisäveroton myynti (Äärilä ym., 2022, luku 14, kohta Liittymisperiaate).

Alla kaaviossa 13. on esitetty suuntaa antava päättelyketju tekijänoikeuskorvausten arvonlisäverottomuuden arviointia varten. Kaavion avulla voidaan selvittää, onko käsiteltävä tekijänoikeuskorvaus arvonlisäverotonta myyntiä vai ei. Ketjusta valitaan ensin, minkälaista teosta veloitettava tekijänoikeuskorvaus koskee. Tämän jälkeen ketjusta on nähtävissä tilanteen ratkaisu. Yksinkertaistetussa ketjussa on huomioitu tekijänoikeuskorvausten arvonlisäverotuksen pääpiirteet.

Kaavio 13. Suuntaa antava päättelyketju tekijänoikeuskorvausten arvonlisäverottomuudesta.

5.4.2 Esiintymispalkkiot

Esiintymispalkkiot ovat niitä korvauksia, joita suoritetaan esiintyville taiteilijoille, urheilijoille ja muille julkisille esiintyjille. Esiintyviksi taiteilijoiksi laki tulkitsee esimerkiksi laulajat, soittajat, näyttelijät, juontajat sekä urheilijat, joista mukaan lasketaan perinteisten urheilijoiden lisäksi myös muun muassa golf-pelaajat, kehonrakentajat ja e-urheilijat. Arvonlisäverolain säädösten mukaan edellä mainittujen ammattiryhmien saamat esiintymispalkkiot eivät lähtökohtaisesti lukeudu arvonlisäverolliseen toimintaan (AVL 45 § 1 mom. 1 k.). Tällöin palkkiosummaan ei lisätä lainkaan arvonlisäveroa. Kuten edellä kohdassa 5.1.2 mainittiin, esiintyjien on esiintymispalkkioiden osalta kuitenkin mahdollisuus hakeutua vapaaehtoisesti arvonlisäverovelvolliseksi, jolloin noudatetaan 10 %:n alennettua arvonlisäverokantaa. (Verohallinto, 2019.)

Esiintymispalkkion arvonlisäverottomuutta ratkaistessa tulee kiinnittää huomiota siihen, millaisesta esiintymisestä on kyse. Palkkio, joka koskee urheilutoimintaa, on lähtökohtaisesti arvonlisäverotonta esiintymispalkkiota. Jos kuitenkin on kyseessä liiketoimintaan liittyvä maksu, arvonlisäverottomuus tulee erikseen selvitettäväksi. Esimerkiksi mainos- ja myyntitilan myyntiä urheilutoimintaan liittyviin varusteisiin ei ole oikeudessa katsottu verottomaksi toiminnaksi. Korkeimman hallinto-oikeuden

käsitlemässä tapauksessa kilpa-autourheilussa yhtiö harjoitti paitsi varsinaista kilpailutoimintaa, mutta myi myös mainos- ja ilmoitustilaa ajokalustoon ja -varusteisiin. Päätöksessään korkein hallinto-oikeus katsoi sponsoreille myytävän näkyvyyden osalta kyseessä olevan verollisen mainos- ja ilmoitustilan myynnin, eikä palkkion itse urheilusuorituksesta. Näin ollen yhtiö ei voinut soveltaa mainos- ja ilmoitusmyyntiinsä kilpaurheilutoimintansa esiintymispalkkioihin liittyvää arvonlisäverottomuutta, vaan yhtiön tuli suorittaa mainos- ja ilmoitusmyynnistään arvonlisävero. (KHO 31.1.1997/203.)

Julkisiin esiintymisiin liittyvien palkkioiden kohdalla arvonlisäverottomuuden kannalta ratkaisevaa on myös tilaisuuden julkisuus ja luonne. Arvonlisäverottoman julkisen esiintymisen tulee olla esimerkiksi yleisötilaisuus. Merkityksellistä on kuitenkin esiintymisen luonne, sillä arvonlisäverottomuutta ei noudateta, mikäli esiintyminen voidaan katsoa opetukselliseksi tai koulutuselliseksi. Tällöin kyseessä katsotaan mahdollisesti olevan arvonlisäverollisen koulutuspalvelun tai kurssin myymisen. (Äärilä ym., 2022, luku 5, kohta Esiintymispalkkiot ja eräät immateriaalioikeudet.)

Esiintyjän esiintymisen taltiointi ei automaattisesti poista esiintymisestä saadun palkkion arvonlisäverottomuutta. Arvonlisäverolaissa säädetään erikseen, että arvonlisäverotonta on myös esiintyjän esityksen ääni- tai kuvatallennuksen perusteella saatu korvaus (AVL 45 § 1 mom. 3 k.). Huomioitavaa on kuitenkin, että kuten edellä kappaleessa 5.4.1 kerrottiin, verottomuus ei lain säädösten mukaan koske valokuvaa, mainosteosta tai sellaisen valmistamiseen käytettyä aineistoa (AVL 45 § 2 mom.).

Esimerkki 1.

Toimeksiantajayrityksen laskutusaineistossa esiintyjien tekemiä laskutuksia löytyi muutama. Eräässä laskutuksessa muusikko laskutti jälleenmyyntitoimintaa harjoittavaa asiakasyritystä esiintymisestä, joka oli tapahtunut asiakasyrityksen liiketiloissaan järjestämässään tapahtumassa. Kyseessä oli julkinen ja kaikille avoin tapahtuma isomman kaupungin keskusta-alueella. Itse esiintyminen oli musiikkisävellysten esittämistä soitinta soittamalla. Tilanteessa, jossa palvelumyynti perustuu julkiseen musiikkiesitykseen, voidaan laskutuksessa soveltaa arvonlisäverotonta myyntiä (AVL 45 § 1 mom. 1 k.). Halutessaan muusikko voisi myös rekisteröityä vapaaehtoisesti

arvonlisäverovelvolliseksi ja myydä esiintymisiään alennetun 10 %:n verokannan mukaisesti, mutta tällöin laskutuspalvelun käyttö ei olisi mahdollista.

Esimerkki 2.

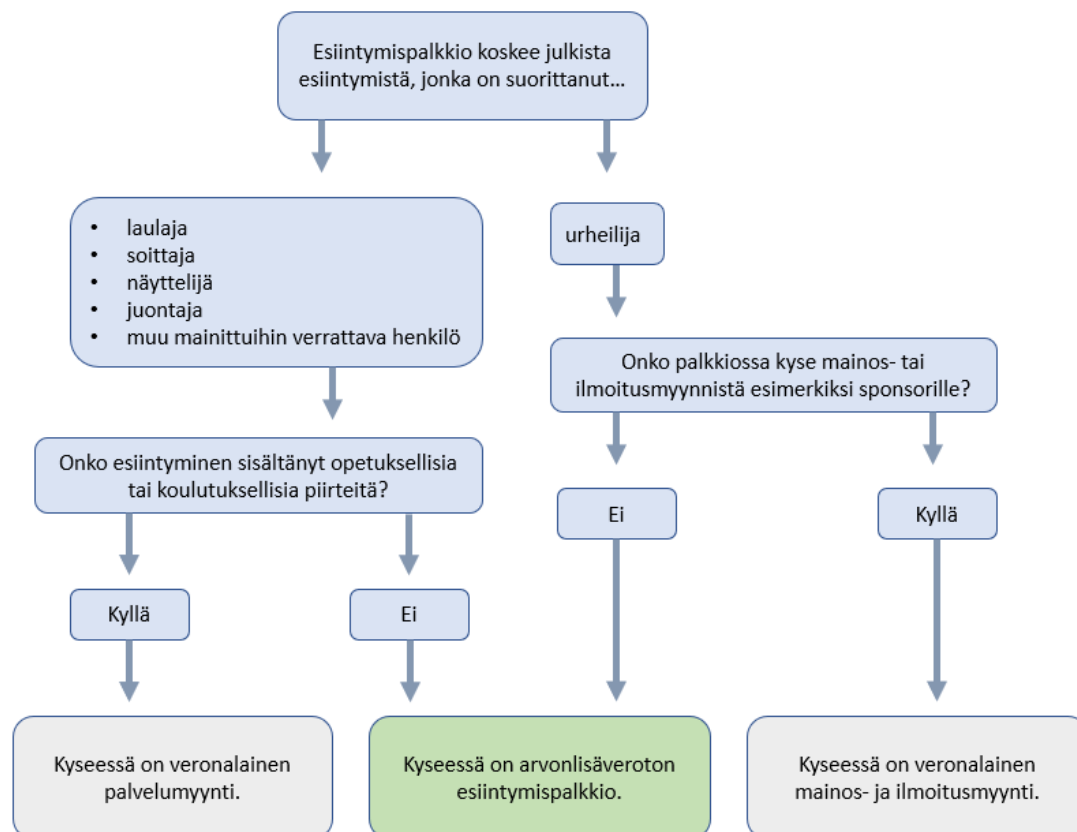
Esiintymisen arvonlisäverottomassa myynnissä tärkeää on aiemmin kerrotulla tavalla esiintymistilanne ja paikka, jossa esiintyminen tapahtuu. Julkiseksi esiintymiseksi luokitellaan kuitenkin kaikenlainen esiintyminen, joka tapahtuu tilaisuudessa, jossa on yleisöä. Esimerkiksi toimeksiantajan laskutusaineiston laskutus, jossa kevytyrittäjä laskutti asiakasyritystä yrityksen tilaisuudessa esittämästään taikashowsta, voitiin katsoa arvonlisäverottomaksi julkiseksi esiintymiseksi. Vaikka kyseessä ei siis ollut kaikille avoin julkinen esiintyminen, koski esiintymistä kuitenkin julkisen esiintymisen arvonlisäverottomuuden noudattaminen (Nyrhinen ym., 2019, s. 285–286).

Esimerkki 3.

Toisinaan julkisen esiintymisen määrittely saattaa olla hankalaa. Laskutuksen perustetta tulee arvioida erityisesti esiintymisen luonteen kautta. Edellä olevissa esimerkeissä 1. ja 2. esiteltiin tilanteita, jossa esiintyminen oli selkeästi viihteellistä, ja tilanteiden laskutukset lukeutuivat siten arvonlisäverottomiin esiintymispalkkioihin. Arvonlisäverottomana palvelumyyntinä ei kuitenkaan katsota sellaista esiintymistä, joka sisältää opetuksellisia tai koulutuksellisia piirteitä. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset tapahtumat, joiden keskiössä on uusien asioiden opettaminen ja opettelu. Esimerkitapauksessa videomateriaalia YouTube-kanavalleen tuottava henkilö ohjasi asiakasyrityksen tilauksesta erään tapahtuman yhteydessä pajamuotoista opastusta videoiden tekemisestä kiinnostuneille nuorille. Tilaisuuden tarkoituksena oli perehdyttää osallistujia uuteen asiaan ja opettaa aiheeseen liittyviä taitoja. Esiintymisen opetuksellisen luonteen vuoksi laskutuksessa noudatettiin yleistä 24 %:n arvonlisäverokantaa siitä huolimatta, että pajan ohjaaja oli julkinen esiintyjä (Äärilä ym., 2022, luku 5, kohta Esiintymispalkkiot ja eräät immateriaalioikeudet).

Oheisessa kaaviossa 13. on kuvattu päättelyketju esiintymispalkkioiden arvonlisäverottomuudesta. Kyseistä kaaviota voidaan käyttää apuna ratkaistaessa laskutettavan esiintymispalkkion arvonlisäverottomuutta. Ketjussa tulee ensin valita, minkälaisen julkisen esiintyjän esiintymispalkkiosta laskutustapauksessa on kyse. Tämän jälkeen siirrytään vastaamaan muihin ketjun kysymyksiin niin ikään laskutustapauksen

mukaisesti. Ketjun lopuksi päästään ratkaisuun. On kuitenkin hyvä huomioida, että kyseessä on yksinkertaistettu ketju, jossa ei ole mahdollista huomioida kaikkia erityistilanteita. Ketjussa on siten esitetty julkisia esiintyjiä koskevien esiintymispalkkioiden arvonlisäverottomuuden pääpiirteitä.

Kaavio 13. Suuntaa antava päättelyketju esiintymispalkkioiden arvonlisäverottomuudesta.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tavoitteena tässä opinnäytetyössä oli selvittää kevytyrittäjien laskutuspalveluyritykselle tekemien laskutustoimeksiantojen arvonlisäverokohtelua. Tavoitteessa korostuivat laskutustoimeksiantojen arvonlisäverokannan valinta sekä arvonlisäverovelvollisuuden ratkaiseminen arvonlisäverotuksellisten erityiskysymysten kohdalla. Toimeksiantajana työssä toimi anonyyminä pysyttelevä laskutuspalveluyritys, jonka käyttöön työstä oli tarkoitus rakentua mahdollisimman selkeä ja käyttökelpoinen ohjeistus erityisesti laskunkäsittelytyötä tekevien työntekijöiden käyttöön. Koko työllä pyrittiin vastaamaan tutkimuskysymykseen: miten kevytyrittäjien tekemien laskutustoimeksiantojen arvonlisäverokantojen erityiskysymyksiä tulisi ratkaista toimeksiantajayrityksessä?

Työn lähtökohtana toimi osin toimeksiantajayrityksen tilanne. Henkilöstömuutosten vuoksi yrityksessä on oltu tilanteessa, jossa laskunkäsittelyyn on tullut uusia tekijöitä. Yrityksessä on olemassa laskunkäsittelijöiden opas, jossa on käyty läpi laskujen käsittelyä käytännön tasolla, mutta kaikkiin yksityiskohtiin ei oppaassa ole ollut mahdollisuutta tarttua. Tämän työn ajatus oli toimia olemassa olevaa opasta täydentävänä, arvonlisäverokohtelun selvittämistä ohjaavana oppaana tilanteissa, joissa alv-kannan tai laskun arvonlisäverovelvollisuuden suhteen ilmenee epäselvyyksiä. Oppaan avulla toimeksiantajayrityksen työntekijöiden on tarkoitus saada selvitettyä laskutuksessa noudatettava alv-kanta helposti ja nopeasti siten, ettei jokaisen erityiskysymyksen kohdalla ole tarvetta etsiä tietoa useista lähteistä. Työ voidaan esimerkiksi tallentaa samaan paikkaan toimeksiantajan laskunkäsittelyohjeistuksen kanssa, jolloin ohjeistus on tarvittaessa helposti saatavilla.

Opinnäytetyöongelmaa ja -kysymystä lähestyttiin työssä sekä laadullisen että määrällisen tutkimuksen keinoin. Työn pohjana oli runsaasti säännelystä aiheesta johtuen laaja teoria-aineisto sekä toimeksiantajan laskutusaineisto, joita analysoimalla ja jäsentelemällä pyrittiin muodostamaan kokonaisvaltainen käsitys käsiteltävästä aiheesta. Työn luonteen vuoksi teoria-aineistoa kerättiin erilaisista kirjallisista lähteistä, kuten arvonlisäverotukseen liittyvästä lakisääntelystä, Verohallinnon ohjeistuksista, aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta sekä soveltuvilta osin ja harkiten myös

Internetistä. Näiden lisäksi työssä käytettävää aineistoa kerättiin toimeksiantajan dokumenteista eli laskutustoimeksiannoista ja työntekijöille kootusta ohjeistuksesta. Aineiston käsittely ja tulkinta tapahtui tekstimuodossa sekä tilastoinnin avulla. Analysointi toteutettiin sisällönanalyysia käyttämällä. Pyrkimyksenä oli jäsentää kerättyä aineistoa mielekkäiksi kokonaisuuksiksi, jotta työn lopputuloksesta saatiin rakennettua tarkoitetun kaltainen opas toimeksiantajan käyttöön.

Empiriaosioon lukeutuivat toimeksiantajayrityksen laskutustoimeksiantojen käsittely ja arvonlisäverotuksellisten esimerkkien poimiminen. Vaikka esimerkkejä löytyikin, olisi tämän suhteen ollut toivottavaa, että materiaalia olisi löytynyt hieman runsaammin ja monipuolisemmin. Laskutustoimeksiantoaineisto, jota käsiteltiin aikaväliltä 1.1.-31.3.2022 ei sisältänyt riittävästi sopivaa esimerkkiaineistoa, joten yksittäisiä esimerkkitapauksiksi sopivia laskutuksia haettiin myös tämän ajanjakson ulkopuolelta. Esimerkkien etsiminen tapahtui manuaalisesti ja yhtä laskutustoimeksiantoa kerrallaan tarkastellen, jolloin työhön soveltuvat arvonlisäverotukselliset erityistapaukset olivat poimittavissa muun laskutusaineiston joukosta. Rajallinen aika kuitenkin näkyi työssä siten, että esimerkkejä ei ollut mahdollista etsiä kovin pitkältä laskutushistoriasta.

Kysymykseen ”miten kevytyrittäjien tekemien laskutustoimeksiantojen arvonlisäverokantojen erityiskysymyksiä tulisi ratkaista toimeksiantajayrityksessä?” voidaan tämän työn perusteella vastata, että laskutustoimeksiantojen arvonlisäverokantojen erityiskysymyksiä tulisi ratkaista toimeksiantajayrityksessä arvonlisäverotusta koskevien lakien, Verohallinnon laatimien ohjeiden sekä aiheeseen liittyvän kirjallisuuden avulla. Arvonlisäverotukseen liittyvä lainsäädäntö asettaa alv-kannan valinnalle sellaiset raamit, joita on noudatettava, kun taas Verohallinnon ohjeistukset ja aihetta koskeva kirjallisuus avaavat ja tulkitsevat säädöksiä siten, että niiden noudattaminen on selkeämpää. Tässä opinnäytetyössä löydettiin keskeiset alv-kannan valintaa ohjaavat lainkohdat sekä tulkintoja niille. Säädöksiä myös avattiin esimerkkien avulla, jolloin työstä saatiin opinnäytetyöongelmaa ratkaistessa rakennettua aihetta koskeva ohjeistus.

7 POHDINTA

Työn keskiössä oli arvonlisäverotukseen liittyvä teoria-aineisto, joka oli hyvin laajaa ja hajanaista. Aiheen huolellinen rajaus oli tämän vuoksi tärkeää työn onnistumisen kannalta. Ehdottomasti yksi työn haasteellisimmista osista olikin teoria-aineiston läpikäynti ja kokonaisuuksiksi rakentaminen siten, että tavoitteet tulivat saavutetuiksi. Aineiston ja aihepiirin laajuudesta johtuen työssä oli olemassa selkeä riski aiheesta ek-symiselle. Koen kuitenkin, että rajatussa aiheessa pysyttiin kohtalaisen hyvin ja tavoitteet saavutettiin. Toimeksiantajan omasta laskutusaineistosta oli tutkimalla havaittavissa juuri niitä erityiskysymyksiä, joita teorian pohjalta odotettiin löytyvän. Eri-tyiskysymyksiä saatiin nostettua esille ja ratkaistua toivotulla tavalla. Työstä koostui myös toimiva, joskin aihepiirin vuoksi hyvin asiatiivis ohjeistus toimeksiantajayritykselle. Aineiston käsittely syvensi omaa ammattitaitoa käsiteltävän asian suhteen, kun taas analysointi antoi tilaa osoittaa omaa ymmärrystä aiheesta. Tämä oli työn onnistumisen kannalta tärkeää, sillä työhön tuli poimia ainoastaan työn tavoitteiden kannalta tarpeellinen sisältö, jotta tavoitteiden kaltainen opas saatiin toteutettua.

Haasteellista oli niin ikään saada työstä arvonlisäverotuksellisten erityiskysymysten osalta riittävän selkeä, jotta työtä on helppo käyttää käytännön työn apuvälineenä. Tätä tavoitetta ajatellen työhön lisättiin päättelyketjuja, joista osa toki osoittaa jo ensi vilkaisulla käsiteltävän aiheen monimutkaisuuden. Itse koin, että päättelyketjut havainnollistavat visuaalisesti aihetta ja tuovat työhön sitä käytännönläheistä otetta, jota tavoiteltiin. Monessa kohdassa aihetta ei kuitenkaan ollut tämän työn puitteissa mahdollista avata niin laajasti, kuin aihe olisi vaatinut, joten tältä osin olisin kaivannut työltä mahdollisuutta esittää erityistilanteita hieman kattavammin. Tällainen käsittely olisi kuitenkin laajentanut työn kokonaisuutta kohtuuttomasti, eikä työ olisi myöskään palvelut sitä tarkoitusta, joka sille tavoitteissa asetettiin.

Opinnäytetyön toteutus tapaustutkimuksena osoittautui erittäin toimivaksi. Käsitellyt verotukselliset asiat eivät jääneet ainoastaan teoreettiselle tasolle, vaan niitä pääsi soveltamaan aitoihin tilanteisiin, joka puolestaan avasi arvonlisäverosääntelyn käytännön soveltamista konkreettisemmin sekä syvensi omaa osaamista. Työssä tuli myös kiinnittää erityisen tarkasti huomiota hankalienkin asioiden mahdollisimman selkeään

ilmaisuun, joka toi työhön lisää mielenkiintoista haastetta. Itse työn tekeminen tuntui niin ikään mielekkäältä, kun tiesi sen tulevan työelämän tarpeeseen.

Työn luotettavuutta arvioitaessa voitaneen todeta, että työ ja saadut tulokset vastanevat hyvin todellista tilannetta toimeksiantajayrityksessä. Näkemys perustuu siihen, että työssä käytetty laskutusaineisto esimerkkeineen kerättiin suoraan toimeksiantajan todellisista, toteutuneista laskutustoimeksiannoista. Näin aineisto peilaa luotettavasti tilannetta, joka toimeksiantajayrityksessä vallitsee. Vaikka laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan lähtökohtaisesti yksittäisiä ilmiöitä, eikä tavoitteena ole varsinaisesti löytää yleistyksiä käsiteltävän asian suhteen, sisälsi tässä työssä tavoite pyrkimyksen tietynlaisten yleistettävien toimintamallien löytämiselle. Tämä puolestaan johtui työn luonteesta ja lopputuloksen tarkoituksesta, sillä laskunkäsittelijöiden ohjeistamiseen ei olisi mielekäästä koota opasta, jossa ei olisi pyritty rakentamaan minkäänlaisia yleisiä suuntaviivoja käsiteltävien asioiden oikeaoppisen käsittelyn tueksi. Toisin sanoen, vaikka jokainen laskutustoimeksianto on yksilöllinen, tulee työn sujuvuuden vuoksi olla olemassa myös yleisiä ohjeistuksia, jotka toimivat lähtökohtana laskutuskysymysten ratkaisemisessa. Tässä suhteessa siis tämän työn kohdalla korostui erityisesti laadullisen tutkimuksen pyrkimys käsiteltävän ilmiön ymmärtämiseen.

Toimeksiantajan laskutusaineiston käsittelyssä aikatauluttamisen suhteen olisi ollut parannettavaa. Aineiston käsittelyyn kului aikaa enemmän kuin oli alun perin ajateltu, joten tämän asian suhteen ongelma olisi mahdollisesti korjaantunut varaamalla riittävästi aikaa laskutusaineiston manuaaliseen käsittelyyn. Työskentely dokumenttien parissa oli tarkasteltavan ajanjakson osalta kuitenkin sujuvaa ja luotettavaa. Kaikkien laskutusdokumenttien käsittely tapahtui samalla tavalla ja toimeksiannoista kerättiin samat tiedot. Näin laskutusdokumenttiaineistosta saatiin yhtenäistä tietoa, joka oli mahdollista esittää selkeässä muodossa. Aineistodokumentteja myös käsiteltiin hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä huolellisuudella ja tarkkuudella.

Edellä jo mainittiinkin, että erityisesti työssä käsiteltävän teoria-aineiston käsittely ja analysointi lisäsivät omaa ymmärrystä arvonlisäverotuksen aihepiiristä. Aihekokonaisuuden laajuudesta johtuen prosessista jäi kuitenkin sellainen tuntuma, että oma osaaminen ei vielä ole aivan sellaisella syvällisellä tasolla, kuin itse toivoisin.

Opinnäytetyöprosessin aikana hankittu osaaminen luonee kuitenkin hyvän perustan aihealueen syvällisemmälle ymmärtämiselle.

Työn aihepiiristä ja aivan erityisesti kevytyrittäjyydestä riittää varmasti tutkittavaa seuraavillekin opinnäytetyön tekijöille. Opinnäytetyöni aiheita pohtiessani ja tehtyjä töitä tutkiessani yllätyin, ettei aiheita ollut juuri käsitelty. Olisi mielenkiintoista esimerkiksi paneutua siihen, millainen juridinen rooli kevytyrittäjällä mahdollisesti tulevaisuudessa tulee olemaan, sillä tällä hetkellä kevytyrittäjyyteen liittyvä sääntely ja tulkinta on hyvin jakautunutta. Kevytyrittäjille itselleenkin ei aina ole selvää, ovatko he yrittäjiä vai palkansaajia, eikä tähän yksiselitteistä vastausta lieneäkään. Toinen näkökulma voisi olla kevytyrittäjiä työllistävien toimeksiantajien suhtautuminen kyseiseen työllistymismuotoon ja ymmärrys siitä, mitä kevytyrittäjyys on. Asia on joka suhteessa työmarkkinoilla uusi ilmiö ja tulevina vuosina kevytyrittäjyydestä riittänee tutkittavaa.

LÄHTEET

Arvonlisäverolaki 1501/1993. Haettu 16.4.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931501>

Elo. (14.5.2021). Miten kevytyrittäminen eroaa toiminimiyrittämisestä? – Tarkista erot ja yhtäläisyydet. Haettu 30.4.2022 osoitteesta <https://www.elo.fi/fi-fi/elomedia/2021/miten-kevytyrittaminen-eroaa-toiminimiyrittamisesta-%E2%80%93-tarkista-erot-ja-yhtalaisydet>

Euroopan unionin neuvoston direktiivi 2006/112/EY, annettu 28 päivänä marraskuuta 2006, yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä. EUVL L 347, 11.12.2006, s. 1–118. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0112>

HE 41/2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain muuttamisesta ja arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100041.pdf>

Ilmarinen. (2022). Kevytyrittäjä ja YEL-vakuutus. Haettu 5.4.2022 osoitteesta <https://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yel-vakuutus/kenelle-ja-milloin-yel-vakuutus/kevytyrittaja-yel/>

Juhila, K. (n.d.). Laadullinen tutkimus ja teoria. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullinen-tutkimus-ja-teoria/>

Kallio, M., Lindholm, M., Ojala, M., Säskilahti, J. & Takalo, T. (2021). Arvonlisäverotus 2021. Edita. <https://shop.edita.fi>

Kananen, J. (2015a). Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas: Miten kirjoitan kehittämistutkimuksen vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. <https://sopimusasiakkaat.booky.fi>

Kananen, J. (2015b). Opinnäytetyön kirjoittajan opas: Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. <https://sopimusasiakkaat.booky.fi>

Kananen, J. (2017). Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. <https://sopimusasiakkaat.booky.fi>

KHO 31.1.1997/203. <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/lyhyet/1997/199700203>

KHO 25.10.2002/2698. <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/lyhyet/2002/200202698>

Kotiranta, M. & Sannikka, S. (22.9.2020). Laskutuspalveluyritykset ja niiden käyttäjät. Verohallinto. https://www.vero.fi/globalassets/harmaa-talous-ja-talousrikollisuus/selvitykset/2020_04_laskutuspalveluyritykset-ja-niiden-k%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4t.pdf

Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä 768/2016. Haettu 16.3.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931501>

Neuvoston direktiivi 2006/112/EY. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0112&from=fi>

Neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 282/2011. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R0282&from=FI>

Niskakangas, H., Viitala, T. & Hokkanen, M. (2020). Johdatus Suomen verojärjestelmään (4., uudistettu painos.). Alma Talent. <https://verkkokirjahylly.almatalent.fi>

Nyrhinen, R., Hyttinen, P. & Lamppu, K. (2019). Arvonlisäverotus käytännössä (12., uudistettu painos.). Alma Talent. <https://verkkokirjahylly.almatalent.fi>

Puusa, A., Juuti, P. & Aaltio, I. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus. <https://www.ellibslibrary.com>

Sekki, A. & Härkönen, O. (2020). Kevytyrittäjäyys: Opas sivutoimiseen yrittäjyyteen. Kauppakamari. <https://kauppakamaritieto.fi>

Terra, B. & Kajus, J. (2021). A Guide to the European VAT Directives: Introduction to European VAT 2021 Volume 1 And 2. IBFD Publications USA, Incorporated. <https://ebookcentral.proquest.com>

Toimeksiantajan ohjeistus. (2021). Toimeksiantajayrityksen sisäinen opas laskunkäsittelijöilleen.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. <https://www.ellibslibrary.com>

Uusyrityskeskus. (n.d.). Yritysmuodot. Haettu 4.4.2022 <https://uusyrityskeskus.fi/yrityksen-perustaminen/yritysmuodot/>

Valvira. (3.9.2021). Kevytyrittäjänä toimiminen. Haettu 15.4.2022 osoitteesta https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/yksityisen_terveydenhuollon_luvat/kevytyrittajana-toimiminen

Verohallinto. (20.3.2019). Taitelijat ja muut esiintymispalkkioita saavat voivat hakeutua arvonlisäverovelvollisiksi. Haettu 15.4.2022 osoitteesta <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/uutiset/uutiset/2019/taiteilijat-ja-muut-esiintymispalkkioita-saavat-voivat-hakeutua-arvonlis%C3%A4verovelvollisiksi/>

Verohallinto. (27.9.2019). Laskutusvaatimukset arvonlisäverotuksessa. Dnro VH/1780/00.01.00/2019

Verohallinto. (19.3.2020). Laskutuspalveluyritysten ja niiden käyttäjien verotuskysymyksiä. Dnro VH/2061/00.01.00/2020.

Verohallinto. (7.10.2020). Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus. Dnro VH/6003/00.01.00/2020.

Verohallinto. (1.1.2021). Liikuntapalvelujen arvonlisäverokanta. Dnro VH/8631/00.01.00/2020.

Verohallinto. (15.6.2021). Tele-, lähetys- ja sähköisten palvelujen arvonlisäverotus. Dnro VH/1627/00.01.02/2021.

Verohallinto. (15.11.2021). Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus. Dnro VH/4150/00.01.00/2021.

Verohallinto. (20.4.2021a). Laskutuspalveluyrityksen palkkion arvonlisäverotuksesta. Haettu 5.4.2022 osoitteesta <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/toimialakohtaista-tietoa/laskutuspalveluyrityksen-palkkio/>

Verohallinto. (19.8.2021b). Näin rekisteröidyt arvonlisäverovelvolliseksi. Haettu 9.4.2022 osoitteesta <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/rekisterointi/>

Verohallinto. (19.8.2021c). Liikevaihdoltaan pienen yrityksen arvonlisävero. Haettu 9.4.2022 osoitteesta <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/vahainen-liiketoiminta-on-arvonlisaverotonta/>

Verohallinto. (19.8.2021d). Millainen toiminta on arvonlisäverotonta? Haettu 9.4.2022 osoitteesta <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/arvonlisaveroprosentit/arvonlisaveroton-liiketoiminta/>

Verohallinto. (1.7.2021e). Sähköiset palvelut arvonlisäverotuksessa – kasvuyritykset. Haettu 9.5.2022 osoitteesta <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yritystoiminta/uusi-yritys/kasvuyritykset/sahkoiset-palvelut-arvonlisaverotuksessa/>

Verohallinto. (1.1.2022a). Kevytyrittäjä työskentelee laskutuspalveluyrityksen kautta. Haettu 20.3.2022 osoitteesta <https://vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yritystoiminta/uusi-yritys/kevytyrittaja/>

Verohallinto. (2022b). Arvonlisäveron ilmoitus- ja maksuohjeet. Haettu 8.5.2022 osoitteesta <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/ilmoitus-ja-maksuohjeet/>

Vilka, H. (2021). Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. PS-kustannus. <https://www.ellibslibrary.com>

Vuori, J. (n.d.). Tapaustutkimus. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/>

Yrittäjän eläkelaki 1272/2006. Haettu 16.5.2022 osoitteesta <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061272>

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä. (n.d.a.). Y-tunnus. Haettu 11.5.2022 osoitteesta <https://www.ytj.fi/index/y-tunnus.html>

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä. (n.d.b.). ALV-numero. Haettu 11.5.2022
osoitteesta <https://www.ytj.fi/index/alv-numero.html>

Äärilä, L., Nieminen, A., Jokinen, M., Anttila, R. & Pikkujämsä, M.
(2022). Arvonlisäverotus. WSOYpro. <https://verkkokirjahylly.almatalent.fi>